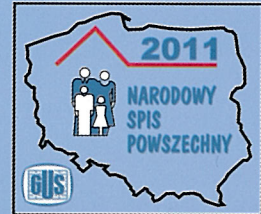

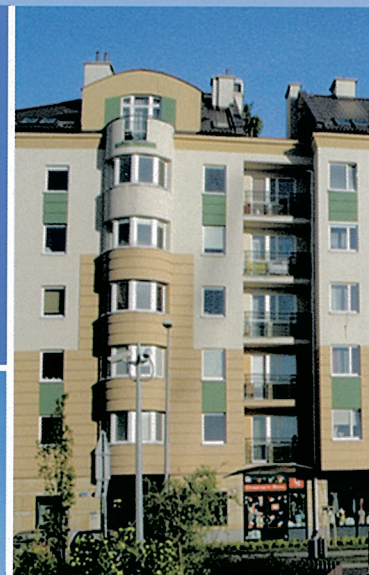
URZĄD STATYSTYCZNY W BYDGOSZCZY

Mieszkania

w województwie kujawsko-pomorskim

Narodowy Spis Powszechny
Ludności i Mieszkań
2011

ISBN 978-83-62131-80-8

BYDGOSZCZ 2013

URZĄD STATYSTYCZNY W BYDGOSZCZY

Mieszkania w województwie kujawsko-pomorskim

Narodowy Spis Powszechny Ludności
i Mieszkań 2011

Bydgoszcz, 2014

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Przewodniczący
Wioletta Zwara

Redaktor Główny
Barbara Ptaszyńska

Sekretarz
Małgorzata Rybak

Opracowanie i redakcja merytoryczna

Małgorzata Górka, Agnieszka Krautforst-Kłoszewska, Magdalena Miśko

Redakcja techniczna, korekta, skład i grafika komputerowa

Agnieszka Krautforst-Kłoszewska, Adam Mańkowski
— Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych
— pod kierunkiem
Małgorzaty Rybak

Publikacja dostępna również w formie książki i CD-ROM

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych US

Projekt okładki

Lidia Motrenko-Makuch

Druk okładki

Zakład Wydawnictw Statystycznych w Warszawie

ISBN 978-83-62131-80-8

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz,
tel. 52 3669-390, fax 52 3669-356; internet – <http://www.stat.gov.pl/bydgosz>
e-mail: SekretariatUSBDG@stat.gov.pl

Przedmowa

Mam przyjemność przekazać Państwu kolejną pozycję wydawniczą przedstawiającą wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przeprowadzonego w dniach 1 kwietnia – 30 czerwca 2011 r. pt. **Mieszkania w województwie kujawsko-pomorskim. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011.**

W opracowaniu znajdują Państwo informacje opisujące mieszkania na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w momencie spisu, tj. w dniu 31 marca 2011 r., oraz zmiany, które nastąpiły od poprzedniego spisu w 2002 r. Publikacja zawiera informacje o liczbie mieszkań spisanych w województwie, jak również ich strukturę według wieku, form własności wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne.

Uzupełnieniem uwag analitycznych zawierających charakterystykę opisowo-graficzną wyników spisu z zakresu zamieszkaných budynków jest część tabelaryczna. W celu umożliwienia właściwej interpretacji prezentowanych informacji zachęcam do zapoznania się z treścią uwag ogólnych i metodycznych, które obejmują źródła danych statystycznych i definicje najważniejszych pojęć.

Wyrażam nadzieję, że przedstawione opracowanie, jak również kolejne publikacje, stanowiąc będą źródło wiedzy oraz wsparcie metodologiczne, zarówno dla przedstawicieli władz samorządowych, jak i kadry naukowej, a także osób indywidualnych zainteresowanych warunkami życia w województwie kujawsko-pomorskim.

W celu szerszego zaspokojenia Państwa potrzeb informacyjnych zapraszam do współpracy z Urzędem Statystycznym w Bydgoszczy, zarówno w obszarze opracowywania publikacji, jak i działań o charakterze analityczno-badawczym odpowiadających, w możliwie największym stopniu, na potrzeby Użytkowników danych statystycznych. Jednocześnie chciałabym złożyć serdeczne podziękowania wszystkim osobom i instytucjom, które aktywnie uczestniczyły w procesie przygotowania, przeprowadzenia oraz opracowania wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 w województwie kujawsko-pomorskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego

Wioletta Zwara

Bydgoszcz, luty 2014 r.

SPIS TREŚCI

	Str.
PRZEDMOWA	3
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH. WAŻNIEJSZE SKRÓTY	5
UWAGI OGÓLNE	6
Podstawa prawna i metody realizacji spisu ludności i mieszkań 2011	6
Podstawowe cele powszechnego spisu ludności i mieszkań 2011	7
Zakres podmiotowy badania	7
Zakres tematyczny powszechnego spisu mieszkań 2011	7
Metoda realizacji spisu i źródła danych wykorzystane w zakresie spisu mieszkań	8
Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu	9
Uwagi techniczne	9
UWAGI METODYCZNE	10
Pojęcia i definicje spisowe	10
KOMENTARZ ANALITYCZNY	20
1. Stan i zmiany zasobów mieszkaniowych	20
2. Własność mieszkań	21
3. Wiek mieszkań	24
4. Wielkość mieszkań	25
5. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne	27
6. Zaludnienie mieszkań	30
7. Mieszkania o warunkach substandardowych	31
ANEKS TABELARYCZNY	

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- Kreska (–) – zjawisko nie wystąpiło,
Znak „x” – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe,
„W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy,
Kropka (.) – oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych,
(0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

- tys. = tysiąc
mln = milion
p.proc. = punkt procentowy
r. = rok
cd. = ciąg dalszy
dok. = dokończenie
tabl. = tablica
NSP = Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań
Dz. U. = Dziennik Ustaw

UWAGI OGÓLNE

W wyniku przeprowadzonego spisu powszechnego mieszkań i budynków uzyskano zestaw danych charakteryzujących budynki i znajdujące się w nich mieszkania zlokalizowane na terenie województwa kujawsko-pomorskiego według stanu na 31 marca 2011 r. Informacje te zbierane regularnie w cyklach około 10-letnich umożliwiają ocenę stanu i warunków mieszkaniowych ludności zarówno pod kątem ilościowym, jak i jakościowym.

W niniejszej publikacji zaprezentowano analizę zmian w sytuacji mieszkaniowej w latach 2002–2011 w województwie kujawsko-pomorskim przeprowadzonej w oparciu o wyniki spisów powszechnych za lata 2002 i 2011. Wszystkie odniesienia do wymienionych lat dotyczą stanu na moment danego spisu, tj. 20 maja 2002 r. i 31 marca 2011 r. Dane zaprezentowane w tablicach źródłowych umożliwiają przeprowadzenie bardziej szczegółowych analiz.

Komentarz analityczny odnosi się do wyników na temat stanu zasobów, ich jakości i innych charakterystyk dla zbiorowości mieszkań zamieszkałych. Analizy wyników i opisu zmian dokonano w skali województwa oraz w przekroju miasto-wieś. Dla uchwycenia zależności na poziomie regionalnym niektóre zjawiska zaprezentowano w przekroju powiatów i miast na prawach powiatu.

Podstawa prawna i metody realizacji spisu ludności i mieszkań 2011

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań w Polsce w 2011 r. był pierwszym spisem realizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej **w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011 r. według stanu w dniu 31 marca 2011 r., o godz. 24.00.**

Zakres tematyczny spisu ludności i mieszkań w 2011 r., formę, tryb, obowiązki statystyczne i dobrowolność udziału w badaniach określiła Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz. U. z 26 marca 2010 r. nr 47, poz.277) wraz z aktami wykonawczymi do ustawy oraz Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. U. UE. L. z dnia 13.08.2008 r. Nr 218).

Komisja Europejska przygotowując podstawy prawne przeprowadzania spisów na obszarze Unii Europejskiej wzięła pod uwagę dynamiczny rozwój systemów administracyjnych i rozwiązań informatycznych rozważanych przez kraje członkowskie przy wyborze metody realizacji spisu. W przepisach Rozporządzenia PE i Rady Nr 763/2008 określone zostały szczegółowo metody oraz źródła, które mogą być wykorzystywane dla pozyskania danych statystycznych dla potrzeb spisu.

W szczególności są to:

- a) tradycyjne spisy powszechne,
- b) spisy powszechne opartych na danych z rejestrów administracyjnych,
- c) połączenie tradycyjnych spisów powszechnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- d) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- e) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- f) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi oraz tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- g) odpowiednie badania oparte na próbie rotacyjnej (tzw. „kroczące” spisy powszechne).

Podstawowe cele powszechnego spisu ludności i mieszkań 2011

1. Dostarczenie szerokiej charakterystyki zmian jakie zaszły w okresie 2002 – 2011 w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych – na najniższym poziomie podziału terytorialnego kraju.
2. Dostarczenie informacji niezbędnych do międzynarodowych porównań – poprzez uwzględnienie w opracowaniach standardów i zaleceń organizacji międzynarodowych (ONZ oraz Unii Europejskiej).
3. Aktualizacja bazy do budowy operatów losowania do badań reprezentacyjnych prowadzonych poprzez obserwacje gospodarstw domowych, czy też badania zasobów mieszkaniowych.

Zakres podmiotowy badania

Narodowemu Spisowi Powszechnemu Ludności i Mieszkań 2011 podlegały:

- osoby stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach, obiektach i pomieszczeniach,
- mieszkania i budynki, w których znajdują się mieszkania zamieszkałe lub niezamieszkałe oraz zamieszkałe obiekty zbiorowego zakwaterowania i inne zamieszkałe pomieszczenia niebędące mieszkaniami,
- osoby niemające miejsca zamieszkania.

Spis ludności i mieszkań przeprowadzony w 2011 r. nie obejmował:

- szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków rodzin tych osób oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych (pozostali cudzoziemcy przebywający w Polsce będą spisywani na ogólnych zasadach),
- osób ubiegających się o azyl,
- mieszkań, budynków, obiektów i pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

Zakres tematyczny powszechnego spisu mieszkań 2011

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2011 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w Rozporządzeniu (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz.U.UE.L. z dnia 13.08.2008 r. Nr 218).

Wyniki spisu pozwalają na ocenę ilościowych i jakościowych zmian, jakie zaszły w zasobach mieszkaniowych. Umożliwiają wyzacowanie potrzeb mieszkaniowych, wynikających zarówno z fizycznego braku mieszkań, jak również z powodu konieczności wymiany istniejących zasobów nie nadających się do remontu.

W ramach tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- 1) Rodzaj zamieszkanym pomieszczeń.
- 2) Charakterystyka mieszkań zamieszkanym według rodzaju zajmowania mieszkania, własności mieszkania, wielkości mieszkania, w tym: liczba izb z wyszczególnieniem pokoi, pomieszczeń kuchennych i innych izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarne-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania.
- 3) Charakterystyka budynków z zamieszkanymi lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok wybudowania.
- 4) Informacje o tytule prawnym do zajmowanego mieszkania.

Metoda realizacji spisu i źródła danych wykorzystane w zakresie spisu mieszkań

W Polsce dotychczasowa praktyka spisowa opierała się na tradycyjnym sposobie przeprowadzania spisów, który polegał na angażowaniu rachmistrzów spisowych, odwiedzających wszystkie zamieszkałe jednostki i zapisujących uzyskane bezpośrednio od respondentów informacje na formularzach spisowych, dostępnych w formie papierowej. Następnie dane z formularzy były rejestrowane oraz już w formie elektronicznej podlegały dalszemu opracowaniu. W spisie 2011 nastąpiło odejście od tradycyjnej metody na rzecz metody mieszanej, polegającej na połączeniu danych z rejestrów i systemów informacyjnych z danymi pozyskiwanymi w bezpośrednich badaniach statystycznych. Zastosowane rozwiązania miały przede wszystkim zmniejszyć koszty spisu oraz obciążenie osób objętych spisem, przy zachowaniu wysokiej jakości wyników spisu.

W ramach powszechnego spisu mieszkań 2011 w pierwszej kolejności skorzystano z danych administracyjnych, tj. Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju (TERYT). Rejestr ten zawiera adresy budynków i mieszkań w układzie rejonów statystycznych i obwodów spisowych wraz z informacjami charakteryzującymi zasoby mieszkaniowe, np. rodzaj budynku, czy typ budynku mieszkalnego. Rejestr został wykorzystany do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego, a następnie do utworzenia operatu adresowo-mieszkaniowego do losowania próby do badania reprezentacyjnego. Stanowił również bezpośrednie źródło danych spisowych.

W zakresie spisu budynków i mieszkań oprócz informacji zawartych w rejestrze TERYT wykorzystano dane zgromadzone w tzw. bazie budynkowej stworzonej na potrzeby spisu w oparciu o dane pochodzące ze sprawozdawczości bieżącej, jak również z badania przeprowadzonego jednorazowo w celu aktualizacji danych dla budynków wielomieszkaniowych. Badaniem objęto wszystkie podmioty zarządzające bądź administrujące budynkami, które zostały zobowiązane do przekazania informacji dotyczących wybranych cech i parametrów poszczególnych budynków poprzez wypełnienie indywidualnie dla każdego z nich formularza elektronicznej karty budynku. Istotne źródło informacji stanowiły również dane zebrane w ramach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Dane na temat budynków i mieszkań niewystępujące w systemach informacyjnych administracji publicznej lub niespełniające wymogów jakości danych statystycznych zebrano bezpośrednio od osób objętych **badaniem reprezentacyjnym**. Badanie zostało przeprowadzone na ok. 20% próbie mieszkań w skali kraju. Jednostką losowania było mieszkanie, a dokładniej jego adres. W efekcie do badania reprezentacyjnego wylosowano ponad 2 744 tys. mieszkań spośród prawie 13,5 mln mieszkań znajdujących się w operacie losowania.

W celu wyeliminowania formularzy papierowych przewidziano zastosowanie nowoczesnych technik gromadzenia danych. Informacje przekazywane były przez respondentów przy użyciu formularza elektronicznego przez Internet lub w ramach wywiadu bezpośredniego przeprowadzonego przez rachmistrza spisowego. W przypadku przekazania niepełnych informacji kontaktowano się ze sprawozdawcą telefonicznie. W zakresie informacji na temat statusu zamieszkania mieszkania skorzystano z danych zebranych w ramach badania pełnego ludności.

Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu

W upowszechnieniu danych spisowych wykorzystywane są następujące sposoby:

- publikacje tabelaryczno-analityczne (w formie elektronicznej i papierowej),
- udostępnianie danych na nośnikach informatycznych,
- udostępnianie danych poprzez Internet,
- Bank Danych Lokalnych (BDL),
- tematyczne (dziedzinowe) bazy danych,
- bezpośredni dostęp do wynikowych informacji statystycznych w Analitycznej Bazie Mikrodanych (ABM).

Publikacje tabelaryczno-analityczne przewidziane do wydania można ująć w dwóch następujących grupach:

- ogólnokrajowe (z danymi dla kraju, regionów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich oraz województw);
- regionalne (z danymi dla województwa, podregionów, powiatów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich, a także ważniejszymi informacjami dla gmin w każdym z województw).

Publikacja „Mieszkania w województwie kujawsko-pomorskim” jest jedną z wojewódzkich publikacji tematycznych z wynikami spisu 2011.

Więcej szczegółowych uwag dotyczących założeń oraz samej realizacji spisu ludności i mieszkań 2011 umieszczono w uwagach ogólnych do publikacji „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna”, pierwszej z cyklu publikacji spisowych NSP 2011 (dostępnej też na str. <http://www.stat.gov.pl/>).

Uwagi techniczne

Wszystkie tablice zawarte w aneksie tabelarycznym zostały opracowane w formacie Excel i w takiej postaci są dostępne na płycie CD.

W tablicach, zarówno w tekście jak i w aneksie, wprowadzono automatyczne zaokrąglenia, co niekiedy może powodować drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższych poziomach agregacji.

Dostęp do danych z NSP 2011 będzie uwzględniał zasadę ochrony danych osobowych. Z tego względu, przy prezentowaniu danych, w szczególności na poziomie lokalnym może zaistnieć potrzeba utajnienia niektórych informacji poprzez zastąpienie ich znakiem umownym.

UWAGI METODYCZNE

W celu ułatwienia właściwej interpretacji wyników spisu poniżej zamieszczone zostały podstawowe definicje pojęć i klasyfikacje.

POJĘCIA I DEFINICJE SPISOWE

Mieszkanie

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Przez **pomieszczenie pomocnicze** należało rozumieć: przedpokój, hol, łazienkę, ustęp, garderobę, spiżarnia, schowek i inne pomieszczenia znajdujące się w obrębie mieszkania, służące mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców.

W przypadku wieloizbowego lokalu lub domu indywidualnego (jednorodzinne), w którym zamieszkiwało 2 lub więcej odrębnych gospodarstw domowych, zajmujących wyłącznie dla siebie odrębne izby i inne pomieszczenia, obowiązywała zasada, że jeśli w obrębie tego lokalu lub domu znajdowało się przynajmniej jedno pomieszczenie, takie jak: kuchnia, łazienka lub ustęp, użytkowane wspólnie przez te gospodarstwa, to taki lokal (dom) stanowił jedno mieszkanie. Jeżeli nie zachodził przypadek wspólnego użytkowania wymienionych pomieszczeń, to zespoły pomieszczeń zajmowanych przez poszczególne gospodarstwa uznano za odrębne mieszkania.

Mieszkanie zamieszkane stale

Za **mieszkanie zamieszkane** uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób i co najmniej jedną z tych osób uznano za faktycznie stale zamieszkałą. Za **mieszkanie zamieszkane czasowo** uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób, ale żadna z tych osób nie została uznana za mieszkańca faktycznie stale zamieszkałego na danym terenie.

Mieszkania niezamieszkane

Za **mieszkanie niezamieszkane** uznano takie, w którym nie spisano żadnej osoby, ani jako mieszkającej stale ani jako przebywającej czasowo.

Dla tej kategorii mieszkań ustalono przyczynę, z powodu, której mieszkanie jest niezamieszkane. Pod względem przyczyn niezamieszkania sklasyfikowano mieszkania na:

- jeszcze niezasiedlone w budynkach nowo zbudowanych lub rozbudowanych,
- niezamieszkane z powodu zmiany lokatora – do wtórnego zasiedlenia (przeznaczone do wynajmu lub na sprzedaż),
- niezamieszkane z powodu przeprowadzania remontu lub oczekiwania na remont,
- przeznaczone do rozbiórki bądź opuszczone z różnych przyczyn i nie ustalono, czy będą rozebrane czy wykorzystywane do celów niemieszkalnych,
- przeznaczone do czasowego lub sezonowego przebywania (drugie mieszkania),
- wynajęte placówki dyplomatycznej lub konsularnej innego państwa; ta grupa mieszkań z reguły była zamieszкана, ale przez osoby nieobjęte spisem (korzystające z dyplomatycznego immunitetu) i z tego względu uznane za niezamieszkane,
- wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej.

Izba

Za **izbę** uznano pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, z **bezpośrednim oświetleniem dziennym i o powierzchni nie mniejszej niż 4 m²**.

Izbami są pokoje oraz kuchnie spełniające powyższe kryteria. Inne pomieszczenia w mieszkaniu, takie jak: przedpokój, hol, łazienka, ubikacja, spiżarnia, schowek, garderoba, alkowa, obudowana weranda, ganek, są pomieszczeniami pomocniczymi i nie uznaje się ich za izby.

W spisie wykazano odrębnie pokoje i odrębnie kuchnie będące izbami. Spośród ogólnej liczby pokoi wyodrębniono **pokoje wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej**, tj. takie, które wykorzystywane były, jako siedziby różnych firm, biur, kancelarii, gabinetów, pracowni, warsztatów, zakładów itd. Pokoje te były spisywane tylko wówczas, gdy znajdowały się w obrębie mieszkania i nie prowadziło do nich oddzielne wejście z ulicy, podwórza lub ogólnodostępnego korytarza.

Powierzchnia użytkowa mieszkania

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), alkow, spiżarni, przedpokoi, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy lub ganku oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnym lub gospodarczym potrzebom mieszkańców lokalu, bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

W powierzchni użytkowej mieszkania uwzględniono również powierzchnię pokoi wykorzystywanych wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej tj. tych, które wykazane zostały w liczbie pokoi, a także powierzchnię innych pomieszczeń wykorzystywanych do tej działalności, jeżeli nie prowadziło do nich oddzielne wejście z ulicy, podwórza lub ogólnodostępnego korytarza.

Nie zaliczono do powierzchni użytkowej mieszkania powierzchni: balkonów, tarasów i loggii, antresol, szaf i schowków w ścianach, pralni, suszarni, strychów, piwnic i komórek przeznaczonych do przechowywania opału oraz powierzchni garaży.

W budynkach typu wiejskiego do powierzchni użytkowej mieszkania z reguły zaliczono powierzchnię sieni. Nie uznawano sieni za część składową mieszkania i nie wliczano jej powierzchni do powierzchni użytkowej mieszkania tylko wówczas, gdy:

- sień łączyła część mieszkalną budynku z częścią inwentarską lub gospodarską,
- oprócz sieni znajduje się na tej samej kondygnacji przedpokój,
- w budynku znajdowało się więcej niż jedno mieszkanie, a sień użytkowana była wspólnie jako ogólnodostępny korytarz.

Powierzchnię pod schodami znajdującymi się w budynku indywidualnym wliczono do powierzchni użytkowej mieszkania, gdy w budynku znajduje się tylko 1 mieszkanie, nie wlicza się zaś, gdy w budynku znajdują się 2 lub więcej mieszkań; schody i powierzchnię pod nimi uznaje się wówczas za część ogólnie komunikacyjną.

W budynkach jednorodzinnych będących w budowie, ale już w części zamieszkałych, w powierzchni użytkowej mieszkania należy uwzględnić tylko powierzchnię izb i pomieszczeń pomocniczych wykończonych.

Dane o powierzchni użytkowej mieszkań pochodzą z informacji podanych przez lokatorów, na podstawie oświadczenia, bądź dobrowolnego okazania dokumentów, np. umowy najmu, księżeczki opłat za mieszkanie, planu domu jednorodzinnego, przeprowadzanych pomiarów poszczególnych pomieszczeń (wchodzących w skład mieszkania).

Powierzchnia użytkowa mieszkania wykorzystywana wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej jest to suma powierzchni pokoi wykorzystywanych wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, a także powierzchnia innych pomieszczeń wykorzystywanych do tej działalności, jeżeli nie prowadzi do nich oddzielne wejście z ulicy, podwórza lub ogólnodostępnego korytarza.

Rodzaj podmiotu będącego właścicielem mieszkania

W spisie ustalono rodzaj podmiotu, który posiadał prawo własności do mieszkania.

Stan prawny do mieszkania ustalano na tzw. krytyczny moment spisu. Pod względem rodzaju podmiotów władających sklasyfikowano mieszkania na stanowiące własność:

- **osób fizycznych** – za mieszkania stanowiące własność osób fizycznych uznano mieszkanie, do którego prawo własności posiada osoba fizyczna (jedna lub więcej, np. małżonkowie), przy czym osoba ta może być właścicielem całej nieruchomości, na której położone jest mieszkanie lub posiadać udział w nieruchomości wspólnej, jako prawo związane z odrębną własnością lokalu mieszkalnego np. znajdującego się w budynku objętym wspólnotą mieszkaniową. Prawo własności całej nieruchomości lub tylko lokalu mieszkalnego z przypisaną częścią nieruchomości (tzw. udziałem w nieruchomości wspólnej) powinno być ujawnione w księdze wieczystej, a w razie jej braku w innym dokumencie potwierdzającym własność,
- **spółdzielni mieszkaniowych** – dotyczy mieszkań spółdzielczych (własnościowych i lokatorskich), znajdujących się w budynkach stanowiących własność lub współwłasność spółdzielni mieszkaniowej, z wyjątkiem mieszkań, dla których na mocy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostało ustanowione prawo odrębnej własności na rzecz jednej lub kilku osób fizycznych i w związku z tym należy je kwalifikować do kategorii „osoba fizyczna”.

Mieszkanie funkcyjne stanowiące własność spółdzielni mieszkaniowej zajmowane na podstawie stosunku najmu, np. przez dozorcę domu, pracownika obsługi technicznej, zakwalifikowano do kategorii „spółdzielnia mieszkaniowa”.

- **gmin** – wykazano tu mieszkania znajdujących się w budynkach stanowiących w całości własność gminy oraz mieszkań będących własnością gminy, ale znajdujących się w budynkach stanowiących nieruchomości wspólne, (w których funkcjonują tzw. wspólnoty mieszkaniowe), tj. mieszkań, które służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych ogółu mieszkańców gminy oraz przekazanych gminie, ale pozostających w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakładów opieki zdrowotnej, ośrodków pomocy społecznej, jednostek systemu oświaty, jednostek kultury, tj. mieszkań służących głównie zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych pracowników tych jednostek, jak również stanowiących własność Skarbu Państwa, ale przekazane gminie w tzw. „przymusowy zarząd”. Do kategorii tej zakwalifikowano również mieszkania będące własnością powiatu (lokalnej, powiatowej wspólnoty samorządowej) niestanowiące mienia jakiegokolwiek gminy, a także mieszkania będące własnością gminy znajdujące się w zarządzie komunalnej jednostki organizacyjnej specjalnie powołanej do zarządzania tymi zasobami mieszkaniowymi (np. Przedsiębiorstwo/Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Zarząd Domów Komunalnych) i nie należy ich utożsamiać z zasobami mieszkaniowymi tegoż zakładu pracy (patrz kategoria „zakład pracy”).

- **Skarbu Państwa** zaliczono tu mieszkania:
 - przejęte (od likwidowanych PGR-ów) i pozostające w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa,
 - przejęte i pozostające w zasobie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej – w zasobie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej,
 - pozostających w zarządzie jednostek podległych ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu,
 - pozostających w zarządzie organów: władzy państwowej, administracji państwowej oraz kontroli państwowej,
 - oddanych przez jednostkę reprezentującą Skarb Państwa w użytkowanie, dzierżawę lub najem przedstawicielstwom dyplomatycznym i urzędom konsularnym państw obcych.
- **zakładów pracy** – dotyczy mieszkań, które są własnością:
 - przedsiębiorstw państwowych, a także państwowych jednostek organizacyjnych, np. instytutów naukowo-badawczych, wyższych uczelni, instytucji artystycznych,
 - przedsiębiorstw komunalnych, np. transportu miejskiego, wodociągów i kanalizacji, energetyki cieplnej itp., z wyjątkiem przedsiębiorstw gospodarki mieszkaniowej,
 - przedsiębiorstw prywatnych – działających w formie spółek bądź spółdzielni, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych.
- **towarzystw budownictwa społecznego** – wykazano tu mieszkania znajdujących się w budynkach będących własnością podmiotu prawnego, który w swojej nazwie ma wyrazy „towarzystwo budownictwa społecznego” lub skrót „TBS”, bez względu na fakt partycypowania w kosztach budowy budynku innego podmiotu (gminy, spółdzielni mieszkaniowej, zakładu pracy) w zamian za uzyskanie mieszkań (na zasadzie najmu) dla wskazanych przez te podmioty osób trzecich,
- **innych** podmiotów – do tej kategorii zaliczono mieszkania stanowiące własność instytucji budujących dla zysku – przeznaczone na sprzedaż, ale jeszcze niesprzedane osobom fizycznym lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, partii, związków zawodowych itp.

Pomieszczenie kuchenne

Przez **pomieszczenie kuchenne (kuchnię)** rozumiano wydzielone ścianami pomieszczenie w mieszkaniu (z oknem lub bez), przeznaczone i odpowiednio wyposażone do przygotowywania posiłków i do tego celu głównie wykorzystywane, bez względu na to, czy używane jest również do spożywania posiłków, spania czy innych celów mieszkalnych.

Ze względu na różne przypadki rozwiązania kuchni w mieszkaniu, w spisie przyjęto następujące kategorie:

- izby kuchenne, tj. pomieszczenia z oknem i o powierzchni (podłogi) 4m² lub większej,
- pomieszczenia kuchenne nie będące izbami, tj. pomieszczenia bez okna (tzw. ciemne kuchnie) lub nie spełniające kryterium powierzchni, czyli o powierzchni (podłogi) mniejszej niż 4 m²,
- kuchnie stanowiące część pokoju wielofunkcyjnego; sytuacja ta występowała wówczas, gdy kuchnia stanowiła część dużego pokoju, spełniającego wielorakie funkcje: kuchni, jadalni, pokoju wypoczynkowego, niekiedy również sypialni.

Urządzenia (instalacje) techniczno-sanitarne w mieszkaniu

Wykazano w spisie urządzenia czynne jak i chwilowo nieczynne, a także te, które już zainstalowano w mieszkaniu, ale nie podłączono ich jeszcze do sieci. Nie spisano natomiast urządzeń, które na skutek znacznych uszkodzeń były nieczynne dłużej niż rok.

Wodociąg. Jako wyposażone w wodociąg uznano mieszkanie, w obrębie, którego znajdował się kran z wodą bieżącą. Urządzenie wykazano w podziale na podłączone do sieci (wodociąg sieciowy) bądź stanowiące urządzenia lokalne.

Przez **sieć wodociagową** rozumiano układ połączonych ze sobą przewodów przeznaczonych do przesyłu wody między ujęciem, a odbiorcą. W skład sieci wodociągowej wchodzi: przewody magistralne, przewody rozdzielcze i połączenia domowe zwane przyłączami.

Przez **wodociąg lokalny** rozumiano wodociąg, który doprowadza wodę do jednego, lub kilku budynków sąsiednich ze źródła ujęcia wody (przydomowej studni głębinowej), poprzez zestaw hydroforowy składający się z pompy, zbiornika wodno-powietrznego (hydrofora) i przekaźnika ciśnieniowego. Zadaniem zestawu jest zapewnienie odpowiedniego, stabilnego ciśnienia w domowej instalacji wodociągowej.

Ustęp splukiwany. W spisie wykazano tylko urządzenia znajdujące się w obrębie mieszkania, splukiwane wodą ze spluczki podłączonej do instalacji wodociągowej, niezależnie czy urządzenie to jest w oddzielnym pomieszczeniu (WC) czy w łazience.

Informacje wykazano w podziale według rodzaju instalacji odprowadzającej nieczystości z budynku: do sieci kanalizacyjnej, do urządzenia lokalnego.

Przez **sieć kanalizacyjną** rozumiano układ połączonych ze sobą przewodów, które służą do odprowadzenia ścieków sanitarnych i wód deszczowych z budynków do oczyszczalni ścieków. Przewody te, w zależności od wielkości i funkcji zwane są kolektorami, kanałami głównymi, kanałami bocznymi i przyłączami domowymi (przykanalikami).

Przez **kanalizację lokalną** rozumiano kanalizację dla jednego, kilku, bądź kilkunastu gospodarstw domowych, zamieszkujących w jednym bądź kilku budynkach. Zebrane razem ścieki są odprowadzane w jedno miejsce, w którym znajduje się osiedlowa oczyszczalnia. W niej unieszkodliwia się ścieki i następnie odprowadza do gruntu bądź ciekłu wodnego.

Łazienka. Za łazienkę uznano pomieszczenie w mieszkaniu, w którym zainstalowana jest wanna lub kabina prysznicowa, bądź oba te urządzenia oraz urządzenie odprowadzające zużyta wodę na zewnątrz budynku (do sieci kanalizacyjnej lub do szamba).

Gaz. Rozróżniono instalacje gazu z **sieci** i gazu z **butli**. Nie brano pod uwagę butli turystycznych, a jedynie butle o pojemności 11 kg i większe, w tym również „kontenery” z gazem płynnym, z których gaz dostarczany jest do więcej niż 1 mieszkania, np. do całego budynku wielomieszkaniowego lub kilku budynków jednorodzinnych.

Sposób ogrzewania mieszkania.

Rozróżniono w spisie 3 główne sposoby ogrzewania:

- centralne ogrzewanie z sieci,
- centralne ogrzewanie indywidualne,
- piece,
- pozostały sposób ogrzewania.

Za **centralne ogrzewanie z sieci** uznano każdą instalację doprowadzającą ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub gorące powietrze) centralnego źródła jego wytwarzania do poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu.

Na drugim stopniu podziału, mieszkania ogrzewane przy pomocy c.o. pogrupowano, w zależności od źródła wytwarzania ciepła, na wyposażone w:

- **centralne ogrzewanie z sieci**; wykazywano wówczas, gdy ciepło doprowadzane jest z elektrociepłowni, ciepłowni lub lokalnej kotłowni, ewentualnie przy wykorzystaniu baterii słonecznych (np. spółdzielczej) obsługującej więcej niż 1 budynek,
- **centralne ogrzewanie indywidualne** wykazywano wtedy, gdy źródło wytwarzania ciepła znajduje się w budynku jednorodzinym (piec do c.o. zainstalowany jest we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu, np. w piwnicy, bądź też zainstalowane jest elektryczne ogrzewanie podłogowe) bądź też źródło ciepła znajduje się w obrębie mieszkania zlokalizowanego w budynku wielorodzinnym (tzw. instalacja etażowa), np. piec do c.o. zainstalowany jest w kuchni, w łazience.

Piece – zaliczono tu ogrzewanie poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu piecami kaflowymi bądź różnymi piecami przenośnymi na paliwa stałe, np. na węgiel, koks, drewno, trociny, a także piecami kaflowymi z wmontowanymi w nich grzałkami elektrycznymi.

Pozostały sposób ogrzewania – do tego sposobu zaliczono tzw. oszczędnościowe piecyki gazowe – na gaz z sieci lub z butli (są to piecyki nie związane z obiegiem wody, dmuchawy elektryczne, przenośne piece olejowe (typu kaloryfer) podłączone do prądu).

Przy stosowaniu kilku sposobów ogrzewania wykazano sposób przeważający.

Rodzaj stosowanego paliwa – energii do ogrzewania

Rodzaj paliwa (energii) stosowanego do ogrzewania mieszkania ustalano tylko w tych mieszkaniach, które ogrzewane były za pomocą instalacji centralnego ogrzewania indywidualnego, pieca lub innego sposobu. Nie ustalano rodzaju paliwa, jeżeli mieszkanie było ogrzewane za pomocą instalacji centralnego ogrzewania zbiorowego (tj. z sieci lub z kotłowni lokalnej w budynku wielomieszkaniowym).

Rozróżniono następujące rodzaje paliw (energii):

- paliwa stałe (koks, węgiel, brykiety, drewno),
- paliwa gazowe,
- paliwa ciekłe (np. olej opałowy, olej napędowy),
- energia elektryczna,
- system dwupaliwowy; dotyczyło to w zasadzie domów jednorodzinnych, w których poza piecami do c.o. na paliwa stałe zainstalowany był także piec gazowy do c.o. i te 2 sposoby były przemienne stosowane,
- pozostałe; ta odpowiedź dotyczyła ogrzewania mieszkania (domu jednorodzinnego) przez wykorzystanie energii słonecznej, siły wiatru, energii wychwyconej z biomasy bądź z gorącego źródła (geotermalnej).

Cechy budynku, w którym znajduje się mieszkanie

W niniejszej publikacji występują informacje tylko o dwóch cechach budynków, w których znajdują się mieszkania, tj. o roku (okresie) wybudowania budynku i o rodzaju podmiotu będącego właścicielem budynku. W związku z tym w tej części Uwag zamieszczono wyjaśnienia tylko dotyczące tych dwóch zmiennych. Szersze informacje o budynkach i szersze objaśnienia metodologiczne dotyczące

pojęcia budynku i badanych w spisie cechach budynków, zamieszczono w odrębnej publikacji z cyklu NSP 2011 r., pt. „Zamieszkane budynki”.

Rok (okres) budowy budynku

Za rok wzniesienia budynku przyjęto rok, w którym budowa została zakończona, tzn. budynek został oddany do użytku, jeżeli budynek oddawany był do użytku częściami (klatkami, skrzydłami) przyjęto rok oddania do użytku ostatniej części budynku. Dla budynków zrekonstruowanych po całkowitym zniszczeniu przyjęto rok zakończenia rekonstrukcji.

Rodzaj podmiotu będącego właścicielem budynku

Za właściciela budynku uważa się osobę fizyczną bądź osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej posiadającą do tego budynku tytuł własności, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność. Nie jest istotne, czy właściciel (osoba fizyczna lub instytucja) zajmuje budynek na własny użytek, czy też wynajmuje go w całości lub w części innej osobie fizycznej bądź innej instytucji.

Tak, więc właścicielem budynku poza osobą fizyczną może być gmina, przedsiębiorstwo (państwowe), komunalne lub prywatne), Skarb Państwa, instytucja finansowa, ubezpieczeniowe bądź inna, spółdzielnia mieszkaniowa, stowarzyszenie, związek, organizacja wyznaniowa itd.

Rozróżniamy:

Budynki stanowiące w całości własność nieograniczoną osoby fizycznej – jednej lub współmałżonków (tzn. nie ma w nich żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu) ujawnioną w księdze wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność, niezależnie czy właściciel budynku mieszka w nim, czy też wynajął go lub oddał w bezpłatne użytkowanie innej osobie (osobom), bądź budynek oddany do eksploatacji, lecz jeszcze nie zasiedlony.

Należy zaliczyć tu również współwłasność osób fizycznych (spokrewnionych lub nie). Wyjątek stanowią tzw. wspólnoty mieszkaniowe – te należy zakwalifikować, jako współwłasność z wyodrębnionymi własnościami lokali mieszkalnych.

Budynki będące własnością spółdzielni mieszkaniowej – budynki, do których tytuł własności (do całego budynku) posiada spółdzielnia mieszkaniowa i nie ma w tych budynkach żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu. Tytuł własności spółdzielni do tych budynków potwierdzony jest wpisem do księgi wieczystej, a w razie jej braku w innym dokumencie potwierdzającym własność.

Budynki będące własnością gminy – budynki, które w całości:

- są własnością gminy, pozostające w zarządzie przedsiębiorstwa (zakładu) gospodarki mieszkaniowej lub komunalnej jednostki organizacyjnej specjalnie powstałej do zarządzania zasobami mieszkaniowymi gminy, jak też budynki pozostające w bezpośrednim zarządzie urzędu gminy,
- zostały przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej jak: zakładów opieki zdrowotnej, jednostek systemu oświaty, jednostek nauki i kultury.

Do kategorii tej zaliczane są również budynki będące własnością powiatu (lecz nie stanowiące mienia jakiegokolwiek gminy), tj. przekazane powiatowi (lokalnej wspólnotie samorządowej) przez Skarb Państwa, wojewodę lub nabyte w inny sposób.

Budynki będące własnością Skarbu Państwa – budynki, które w całości pozostają:

- w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa,
- w zasobie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej,
- w zarządzie jednostek podległych ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Ochrony Państwa,
- w zarządzie organów władzy państwowej (np. Kancelarii Prezydenta RP, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego), organów administracji państwowej (np. Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ministerstw, urzędów centralnych, urzędów wojewódzkich) oraz organów kontroli państwowej (np. Najwyższej Izby Kontroli, Państwowej Inspekcji Pracy).

Należy tu zaliczyć również budynki oddane przez jednostkę reprezentującą Skarb Państwa w użytkowanie, dzierżawę lub najem przedstawicielstwom dyplomatycznym i urzędom konsularnym państw obcych.

Budynki będące własnością zakładu pracy – budynki, których w całości właścicielem jest zakład pracy – jednostka organizacyjna posiadająca do tego budynku tytuł własności, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność.

Wśród budynków stanowiących własność zakładu pracy rozróżnia się:

1. budynki stanowiące własność zakładu pracy sektora publicznego, tj.:
 - przedsiębiorstw państwowych, w tym również "Lasów Państwowych", oraz państwowych jednostek organizacyjnych, np. państwowych instytutów naukowo-badawczych, państwowych wyższych uczelni,
 - przedsiębiorstw komunalnych, z wyjątkiem przedsiębiorstw (zakładów) gospodarki mieszkaniowej,
 - przekazane wymienionym wyżej jednostkom przez Skarb Państwa lub gminę w trwałe zarząd.
2. budynki stanowiące własność zakładu pracy sektora prywatnego, tj.: budynki stanowiące własność przedsiębiorstw prywatnych działających w formie spółek, a także budynki stanowiące własność spółdzielni pracy, spółdzielni produkcji rolnej, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych.

Budynki będące własnością товариства будownицтва społecznego – budynki będące w całości własnością podmiotu prawnego, który w swojej nazwie ma wyrazy "Towarzystwo Budownictwa Społecznego" lub skrót "TBS", bez względu na fakt partycypowania w kosztach budowy budynku innego podmiotu (gminy, spółdzielni mieszkaniowej, zakładu pracy) w zamian za uzyskanie mieszkań (na zasadzie najmu).

Budynki będące własnością pozostałego podmiotu – budynki które w całości (tzn. nie ma w nich żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu) stanowią własność:

- organizacji prywatnych budujących lub kupujących mieszkania dla zysku: na sprzedaż lub na wynajem,
- związków zawodowych, stowarzyszeń, fundacji, partii politycznych, samorządów zawodowych i gospodarczych,

- Kościoła Katolickiego i innych kościołów i związków wyznaniowych, w tym również uczelni katolickich i instytutów kościelnych,
- innych jednostek nie objętych pojęciami wymienionymi wyżej, np. organizacja prywatna budująca dla zysku, stowarzyszenie, partia polityczna, fundacja, instytucja wyznaniowa.

Budynki stanowiące współwłasność z wyodrębnionymi własnościami lokali mieszkalnych – budynki mające kilku prawnych właścicieli uwidocznionych w księdze wieczystej. Jeżeli niektóre lub nawet wszystkie lokale w budynku stanowią wyodrębnione własności, potwierdzone wpisem do księgi wieczystej, to właściciele wyodrębnionych lokali automatycznie, z mocy prawa, stają się współwłaścicielami nieruchomości, a w umowie notarialnej o ustanowieniu odrębnej własności lokalu określona jest wielkość udziału właściciela danego lokalu w nieruchomości wspólnej (tzw. wspólnoty mieszkaniowe).

Nie dotyczy współwłasności osób fizycznych spokrewnionych lub nie (np. małżeństwo) – te należy zaliczyć do osób fizycznych.

Budynki stanowiące współwłasność bez wyodrębnionych własności lokali mieszkalnych – kategoria ta dotyczy budynków, które stanowią nieruchomości wspólne, ale na poszczególne mieszkania w budynku nie zostały ustanowione odrębne własności, tzn. poszczególni współwłaściciele nie mają założonej na swoje nazwisko odrębnej księgi, lecz istnieje tylko jedna księga na cały budynek, w której jedynie określony jest (w procentach lub w ułamkach) udział poszczególnych współwłaścicieli budynku. Do kategorii tej nie zalicza się współwłasności osób fizycznych (np. współmałżonków, dzieci i rodziców) – te należy zaklasyfikować do kategorii „budynki stanowiące własność osób fizycznych”.

Pomieszczenie nie będące mieszkaniem

Spisem objęto tylko te pomieszczenia nie będące mieszkaniami, które w tzw. krytycznym momencie spisu były zamieszkane.

Zamieszkane pomieszczenia nie będące mieszkaniami są to pomieszczenia, które w czasie spisu – z różnych przyczyn, np. losowych, przyjętego trybu życia - były jedynym miejscem zamieszkania osób (osoby) tworzących gospodarstwo domowe. Należą tu:

- **pomieszczenia** znajdujące się w trwałym budynku (mieszkalnym lub innym) **wybudowane do innych celów niż mieszkalne** i które nie zostały do celów mieszkalnych przebudowane np. strych, pralnia, suszarnia, garaż, pomieszczenie magazynowe, inwentarskie lub gospodarcze (stajnia, obora, stodoła) lub inne (pokój w hotelu, sala szkolna),
- **pomieszczenia pół-trwale**, wzniesione do zamieszkania w nim rodziny lub pojedynczej osoby, z założenia przez ograniczony czas – zwykle kilku lat np. tzw. „kontenery” lub baraki wzniesione dla osób dotkniętych klęską żywiołową (dla powodzian, pogorzalców), budynki tymczasowe zamieszkane do czasu wybudowania nowego domu,
- **pomieszczenia prowizoryczne**, np. szopa, komórka, chata,
- **obiekty ruchome**, np. barakowóz, wagon kolejowy, przyczepa kempingowa, jacht, barka.

Obiekt zbiorowego zamieszkania

Obiekt zbiorowego zakwaterowania jest to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład,

świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, opiekuńczo lecznicze, hotelarskie, bądź inne, w którym to obiekcie zamieszkuje zwykle większa liczba osób.

W niektórych obiektach (zakładach) osoby zamieszkuje przez dłuższy czas (od kilku miesięcy do kilku lat) lub na stałe. Przykładowo takimi zakładami są: internaty, domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy (zakłady) opieki społecznej dla osób przewlekle chorych lub upośledzonych, klasztory, domy zakonne.

Obiektami (zakładami), w których pobyt osób z reguły ma charakter krótkookresowy są m.in.: hotele, motele, domy czasowe, pensjonaty, a także szpitale, sanatoria, prewentoria.

Ludność w mieszkaniach

Wszystkie dane zamieszczone w tablicach dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej.

Kategoria ta obejmuje następujące grupy osób:

Mieszkające stale – osoby z reguły zameldowane na pobyt stały w danym miejscu, które:

- były obecne w momencie spisu,
- były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
- były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:
 - przebywanie w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobyt za granicą,

Przebywające czasowo przez okres dłużej niż 3 miesiące – dotyczy to osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym lub śledczym czy też pobyt za granicą, tj. osób, które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci, jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniona jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

KOMENTARZ ANALITYCZNY

1. Stan i zmiany zasobów mieszkaniowych

Według stanu na 31 marca 2011 r. zasoby mieszkaniowe województwa kujawsko-pomorskiego wynosiły 705,2 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 46994,5 tys. m², w których znajdowało się 2574,8 tys. izb. W porównaniu z 2002 r. zasoby mieszkaniowe powiększyły się o 7,3%, w tym w miastach o 7,1%, a na wsi – o 7,5%.

Tabl. 1. **Mieszkania zamieszkane i niezamieszkane**

Wyszczególnienie	Mieszkania			Izby w mieszkaniach			Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²		
	razem	zamiesz- kane ^a	nieza- mieszkane	razem	zamiesz- kane ^a	nieza- mieszkane	razem	zamiesz- kane	nieza- mieszkane
w tysiącach									
Ogółem	705,2	671,6	33,6	2574,8	2472,7	102,1	46994,5	45084,5	1910,1
Miasta .	478,5	459,0	19,4	1664,7	1607,4	57,3	28219,6	27214,8	1004,8
Wieś ...	226,7	212,6	14,1	910,1	865,3	44,8	18774,9	17869,7	905,2
w odsetkach									
Ogółem	100,0	95,2	4,8	100,0	96,0	4,0	100,0	95,9	4,1
Miasta .	100,0	95,9	4,1	100,0	96,6	3,4	100,0	96,4	3,6
Wieś ...	100,0	93,8	6,2	100,0	95,1	4,9	100,0	95,2	4,8

^a Stale i czasowo.

Ponad 95% ogólnej liczby mieszkań zlokalizowanych w województwie stanowiły **mieszkania zamieszkane**. Ich liczba wynosiła 671,6 tys., a powierzchnia użytkowa – 45084,5 tys. m². W mieszkaniach zamieszkałych znajdowało się 2472,7 tys. izb.

W województwie kujawsko-pomorskim niecałe 5% ogółu mieszkań, tj. 33,6 tys. to **mieszkania niezamieszkane** (takie, w których nie spisano ani jednej osoby uznanej za faktycznego mieszkańca). Powierzchnia użytkowa mieszkań niezamieszkałych wyniosła 1910,1 tys. m², a liczba izb 102,1 tys. W miastach odsetek mieszkań niezamieszkałych wyniósł 4,1% zlokalizowanych tam mieszkań, a na wsi – 6,2%. Najwyższy udział mieszkań niezamieszkałych w ogólnej liczbie mieszkań odnotowano w powiatach: aleksandrowskim – 9,7%, włocławskim – 7,9% i brodnickim – 7,1%.

Tabl. 2. **Mieszkania zamieszkane i ludność w mieszkaniach**

Wyszczególnienie	Mieszkania zamieszkane ^a			Mieszkania zamieszkane stale			
	mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	ludność w mieszkaniach
w tysiącach							
Ogółem 2002	630,0	2293,6	40943,3	624,9	2278,3	40663,5	2048,2
2011	671,6	2472,7	45084,5	671,4	2472,0	45069,3	2076,8
Miasta 2002	429,1	1498,3	24928,7	426,2	1489,7	24779,3	1271,6
2011	459,0	1607,4	27214,8	458,9	1606,8	27202,1	1258,7
Wieś 2002	200,8	795,4	16014,7	198,6	788,6	15884,2	776,6
2011	212,6	865,3	17869,7	212,5	865,2	17867,2	818,1
2002=100							
Ogółem	106,6	107,8	110,1	107,4	108,5	110,8	101,4
Miasta	107,0	107,3	109,2	107,7	107,9	109,8	99,0
Wieś	105,8	108,8	111,6	107,2	109,9	112,5	105,3

^a Stale i czasowo.

Ponad ⅔ mieszkań zamieszkałych znajdowało się w miastach. W ramach kolejnych spisów ustalono, że mieszkania zamieszkałe w miastach stanowiły w 1988 r. 65,5% ogólnej liczby mieszkań zamieszkałych, w 2002 r. – 68,1%, a w 2011 r. – 68,4%. Jednocześnie udział ludności mieszkającej w mieszkaniach w miastach wyniósł odpowiednio: 60,7%, 62,1% i 60,6%.

Według stanu na 31 marca 2011 r. **mieszkania zamieszkałe stale** stanowiły niemal 100,0% liczby mieszkań zamieszkałych. Liczba tych mieszkań wyniosła 671,4 tys., powierzchnia użytkowa – 45069,3 tys. m², a liczba izb prawie 2472,0 tys. Mieszkało w nich 2076,8 tys. osób. **Mieszkań zamieszkałych czasowo** było 214 lokali, a ich udział stanowił niecałe 0,1% liczby mieszkań zamieszkałych.

Od ostatniego spisu powszechnego w 2002 r. liczba mieszkań zamieszkałych stale wzrosła o 46,5 tys., tj. o 7,4%. Liczba izb w tych mieszkaniach wzrosła o 8,5%, podczas gdy powierzchnia użytkowa mieszkań zwiększyła się o 10,8%. Było to efektem budowania w rozpatrywanym okresie mieszkań o znacznie większej niż wcześniej powierzchni użytkowej, a także rozbudowy starszych zasobów. Zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań z 80,4 m² w budynkach budowanych w latach 1989–2002 do 104,2 m² w budynkach wybudowanych w latach 2003–2011.

W analizowanym okresie liczba mieszkań zamieszkałych stale wzrosła bardziej w miastach niż na wsi, przy jednoczesnym nieznacznym ubytku ludności w miastach (spadek o 1,0%). Natomiast liczba izb i ich powierzchnia użytkowa zwiększyła się w większym stopniu na wsi niż w miastach. Takie kształtowanie się przyrostu izb oraz powierzchni wpłynęło korzystnie na warunki mieszkaniowe ludności.

Najwyższy przyrost mieszkań zamieszkałych w stosunku do 2002 r. odnotowano w powiecie bydgoskim – o 23,4% i toruńskim – o 19,3%, przy czym na tak znaczący wzrost mieszkań w tych powiatach miał wpływ wzrost liczby lokali na obszarach wiejskich, odpowiednio o 30,2% i 23,2%. Najniższy przyrost nastąpił natomiast w powiatach: lipnowskim – wzrost o 2 mieszkania, włocławskim – wzrost o 0,1% i mogileńskim – o 1,0%. W miastach liczba mieszkań zamieszkałych wzrosła najbardziej w powiecie wąbrzeskim – o 10,0%, Toruniu – o 9,8% oraz powiecie bydgoskim – o 9,0%. Spadek ogólnej liczby mieszkań zamieszkałych odnotowano w powiecie radziejowskim – o 2,8%, przy czym w miastach zmniejszenie liczby lokali było największe wśród wszystkich powiatów – o 1,4%, a na wsi spadek był taki sam jak w powiecie lipnowskim – w obu powiatach na poziomie 3,3%.

2. Własność mieszkań

W porównaniu ze spisem przeprowadzonym w 2002 r. zwiększyła się grupa właścicieli mieszkań będących osobami fizycznymi przy jednoczesnym spadku liczby mieszkań pozostających we władaniu spółdzielni mieszkaniowych. Wynikało to m.in. ze zmian w zakresie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Tabl. 3. Struktura mieszkań zamieszkałych według podmiotów będących ich właścicielami

Wyszczególnienie	Liczba mieszkań w tys.	W tym mieszkania stanowiące własność ^a							
		osób fizycznych	spółdzielni mieszkaniowych – mieszkania:		gmin	Skarbu Państwa	zakładów pracy	TBS	pozostałych podmiotów
			własnościowe	lokatorskie					
w % ogółu									
Ogółem	671,6	59,9	15,6	9,7	6,8	1,9	1,7	0,5	0,4
Miasta .	459,0	48,2	22,1	13,7	8,5	1,6	1,5	0,8	0,3
Wieś ...	212,6	85,3	1,4	1,1	3,0	2,4	2,3	0,1	0,4
2002=100									
Ogółem	106,6	118,5	79,3	102,5	69,2	96,4	92,9	259,0	99,3
Miasta .	107,0	134,1	79,2	102,6	68,0	100,9	95,5	246,2	103,4
Wieś ...	105,8	103,8	82,3	100,7	77,6	90,4	89,6	x	92,8

^a W strukturze nie przedstawiono udziału mieszkań z nieustaloną informacją o właścicielu.

Wśród podmiotów będących właścicielami mieszkań najliczniejszą grupą były **osoby fizyczne**. Na moment spisu dysponowały one 402,5 tys. mieszkań, a liczba tych mieszkań wzrosła w stosunku do liczby wykazanej podczas poprzedniego spisu o 18,5%. Mieszkania osób fizycznych stanowiły 59,9% ogółu mieszkań zamieszkałych, wobec 53,9% w 2002 r. Jednocześnie udział powierzchni użytkowej mieszkań pozostających w ich posiadaniu stanowił prawie $\frac{3}{4}$ całkowitej powierzchni użytkowej mieszkań zamieszkałych. W wyniku wprowadzonych w 2002 r. rozwiązań prawnych w zakresie własności lokali i działalności spółdzielni mieszkaniowych, umożliwiających wykup mieszkań spółdzielczych przez zamieszkujące je osoby fizyczne na korzystnych warunkach, malała liczba mieszkań będących własnością innych podmiotów.

W przekroju miasto/wieś zauważa się istotne zróżnicowanie struktury zamieszkałych zasobów mieszkaniowych według form własności. Na wsi 85,3% ogółu mieszkań zamieszkałych należało do osób fizycznych, podczas gdy w miastach udział ten wynosił 48,2%. W porównaniu ze spisem przeprowadzonym w 2002 r. w miastach nastąpił znaczny przyrost mieszkań zamieszkałych Towarzystw Budownictwa Społecznego – o 146,2% oraz będących własnością osób fizycznych – o 34,1%.

Tabl. 4. Struktura powierzchni użytkowej mieszkań zamieszkałych według własności mieszkań w %

Wyszczególnienie	Ogółem w tys. m ²	W tym mieszkania stanowiące własność ^a							
		osób fizycznych	spółdzielni mieszkaniowych – mieszkania:		gmin	zakładów pracy	Skarbu Państwa	TBS	pozostałych podmiotów
			własnościowe	lokatorskie					
w % ogółu									
Ogółem	45084,5	71,6	11,4	7,4	4,6	1,5	1,4	0,4	0,3
Miasta .	27214,8	57,6	18,3	11,8	6,5	1,4	1,2	0,6	0,3
Wieś ...	17869,7	92,8	0,9	0,7	1,7	1,6	1,5	0,1	0,4

^a W strukturze nie przedstawiono udziału mieszkań z nieustaloną informacją o właścicielu.

Drugą pozycję pod względem udziału w liczbie mieszkań zamieszkałych zajmowały zasoby **spółdzielni mieszkaniowych** – 25,3%, w tym mieszkania własnościowe stanowiły 15,6%, a mieszkania lokatorskie – 9,7%. W stosunku do 2002 r. zasoby w przypadku mieszkań własnościowych zmniejszyły się o 20,7%, a liczba mieszkań lokatorskich wzrosła o 2,5%. W efekcie udział

mieszkań będących własnością spółdzielni mieszkaniowych w całkowitej liczbie mieszkań zamieszkałych zmniejszył się o 5,7 p.proc w porównaniu z 2002 r. Zmiany w strukturze własności spółdzielni mieszkaniowych były spowodowane powszechnym przekształcaniem spółdzielczego prawa lokatorskiego w spółdzielcze prawo własnościowe. Znaczący ubytek w całkowitych zasobach spółdzielczych wynikał natomiast z wyodrębniania z zasobów spółdzielni mieszkaniowych lokali mieszkalnych o odrębnej własności na rzecz osób, którym przysługiwało dotychczas spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu bądź spółdzielcze prawo własnościowe. W miastach zasoby spółdzielni mieszkaniowych stanowiły 35,8% ogółu mieszkań zamieszkałych (164,5 tys. mieszkań), podczas gdy na wsi udział ten wyniósł 2,5% (5,3 tys. mieszkań).

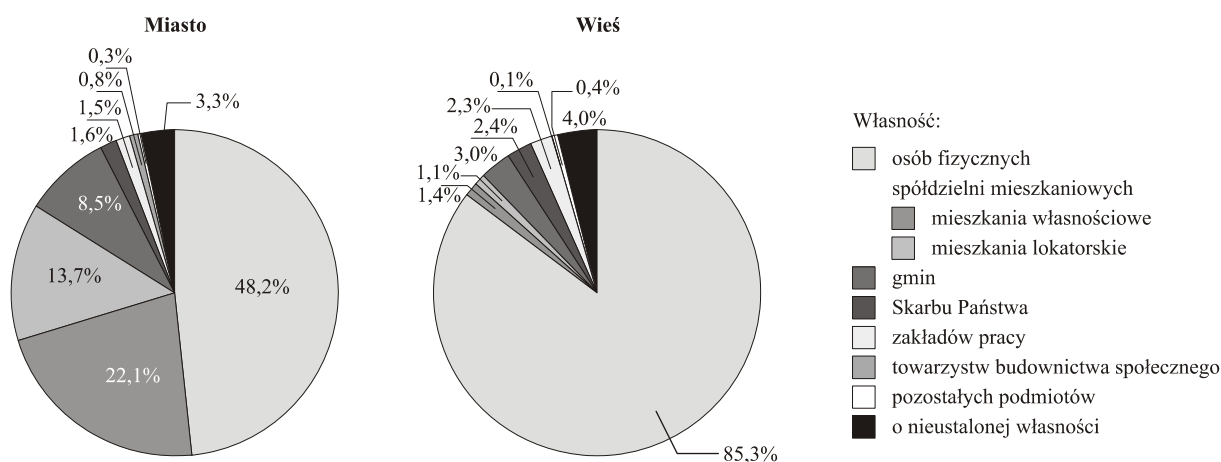
Zasoby gminne w 2011 r. obejmowały 45,5 tys. mieszkań, co stanowiło 6,8% całkowitej liczby mieszkań zamieszkałych (wobec 10,4% w 2002 r.). Liczba mieszkań gminnych w stosunku do poprzedniego spisu zmniejszyła się o 30,8%. W miastach gminy dysponowały nieco ponad 39,0 tys. mieszkań, co stanowiło 8,5% ogółu mieszkań zamieszkałych w miastach. Z kolei na wsi we władaniu gmin pozostawało 6,4 tys. mieszkań – 3,0% ogółu mieszkań zamieszkałych na wsi.

We władaniu **zakładów pracy** w momencie spisu pozostawało 11,6 tys. mieszkań (1,7% ogółu mieszkań zamieszkałych). W porównaniu z 2002 r. zasoby mieszkaniowe będące własnością zakładów pracy zmniejszyły się o 7,1%, przy czym spadek ten był większy na wsi – o 10,4% niż w miastach – o 4,5%. Znaczące zmniejszenie się zasobów zakładów pracy spowodowane było m.in. likwidacją zakładów i przejęciem tych zasobów mieszkaniowych przez inne podmioty, w tym w szczególności osoby fizyczne zamieszkujące te mieszkania.

Zasoby **Skarbu Państwa** obejmują mieszkania pozostające w zarządzie jednostek podlegających ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Ochrony Państwa, organów władzy, administracji i kontroli państwowej. Według stanu na 31 marca 2011 r. w posiadaniu Skarbu Państwa znajdowało się 12,5 tys. mieszkań, tj. 1,9% ogółu mieszkań zamieszkałych. W okresie pomiędzy spisami powszechnymi liczba mieszkań zaliczanych do tej kategorii spadła o 3,6%, w tym na wsi o 9,6%, a w miastach wzrosła o 0,9%.

W momencie spisu w 2011 r. w gestii **towarzystw budownictwa społecznego (TBS)** było 3,7 tys. mieszkań zamieszkałych co stanowiło 0,5% ogółu mieszkań zamieszkałych, a 95,0% mieszkań znajdowało się w miastach. W porównaniu z 2002 r. liczba mieszkań pozostających w zasobach towarzystw budownictwa społecznego zwiększyła się ponad dwuipółkrotnie.

STRUKTURA MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH WEDŁUG PODMIOTÓW BĘDĄCYCH ICH WŁAŚCICIELAMI W 2011 R.

W 2011 r. 2,4 tys. mieszkań zamieszkałych (0,4% ogółu zasobów mieszkaniowych zamieszkałych) stanowiło własność **innych podmiotów**. Były to głównie jednostki budujące dla zysku (developerzy), instytucje wyznaniowe i inne organizacje. W porównaniu z poprzednim spisem liczba mieszkań pozostających we władaniu innych podmiotów spadła o 0,7%.

W poszczególnych powiatach zaobserwowano zróżnicowanie struktury mieszkań zamieszkałych pod względem własności. Największą grupę we wszystkich powiatach ziemskich spośród wyróżnionych w spisie form własności, stanowiły zasoby mieszkaniowe osób fizycznych. Najwyższy udział miały one w powiatach: radziejowskim – 88,4%, włocławskim – 86,3% i lipnowskim – 81,8%. Najniższy odsetek tej formy własności występował natomiast w powiatach: inowrocławskim – 53,6%, żnińskim – 66,8% i świeckim – 70,1%. W powiatach grodzkich udział mieszkań osób fizycznych był niższy niż w powiatach ziemskich, to znaczy w Grudziądzu – 50,1%, Bydgoszczy – 47,1%, Toruniu – 40,9%, a we Włocławku – 33,7%. Na tle województwa kujawsko-pomorskiego powiaty grodzkie wyróżniły się znacznym odsetkiem mieszkań spółdzielczych, przy czym najwięcej było ich we Włocławku – 52,4% (własnościowych – 36,1%, lokatorskich – 16,2%) oraz Toruniu – 43,3% (odpowiednio 32,4% i 10,9%), a wśród powiatów ziemskich w inowrocławskim – 27,2% (własnościowych – 11,4%, lokatorskich – 15,7%) i żnińskim – 20,0% (odpowiednio 12,5% i 7,5%). Ponadto znaczącym odsetkiem mieszkań gminnych charakteryzował się powiat inowrocławski (11,1%), lokali Skarbu Państwa oraz zakładów pracy – powiat świecki (odpowiednio 3,8% i 3,0%), a mieszkań towarzystw budownictwa społecznego – powiat wąbrzeski (3,4%).

3. Wiek mieszkań

Informacje na temat wieku zasobów mieszkaniowych mają istotne znaczenie dla oceny zmian zachodzących w tych zasobach. Rok wybudowania budynku, czy jego przebudowy lub remontu ma wpływ na rodzaj stosowanych technologii i standardów, które z kolei warunkują zmiany jakościowe zasobów mieszkaniowych. Zasoby powstające w nowym budownictwie, jak i w wyniku modernizacji na ogół cechują się wyższym niż przeciętny standardem, zaś zasoby starsze w większości cechuje niski standard.

Tabl. 6. Liczba i powierzchnia użytkowa mieszkań zamieszkałych oraz ich struktura według okresu wybudowania budynku w województwie kujawsko-pomorskim

Wyszczególnienie	Ogółem w tys.	Rok oddania budynku do użytku:									
		przed 1918	1918-1944	1945-1970	1971-1978	1979-1988	1989-2002	2003-2007	2008-2011	w budowie	nieustalony
w % ogółu											
Liczba mieszkań											
Ogółem	671,6	13,3	8,3	22,2	16,4	17,4	12,7	3,8	2,7	0,2	3,0
Miasta	459,0	13,5	6,8	20,1	17,8	19,3	14,7	3,3	2,3	0,1	2,0
Wieś	212,6	12,9	11,5	26,9	13,3	13,3	8,2	4,8	3,4	0,4	5,3
Powierzchnia użytkowa w m²											
Ogółem	45084,5	11,7	7,8	20,7	14,7	18,3	15,1	5,8	4,0	0,4	1,5
Miasta	27214,8	12,3	6,7	18,2	15,9	20,2	17,5	4,6	3,1	0,2	1,3
Wieś	17869,7	10,8	9,5	24,4	13,0	15,3	11,5	7,5	5,5	0,6	1,8

Według stanu na 31 marca 2011 r. mieszkania znajdujące się w budynkach wybudowanych po 1944 r. stanowiły 75,1% ogółu zamieszkałych zasobów mieszkaniowych i w porównaniu z 2002 r. ich udział wzrósł o 0,8 p.proc. W miastach zasoby wybudowane po II wojnie światowej stanowiły 77,5% ogólnej liczby mieszkań zamieszkałych, a na wsiach – 69,9%. Jednocześnie powierzchnia użytkowa mieszkań powstałych po 1944 r. to 78,6% całkowitej powierzchni użytkowej zamieszkałych mieszkań.

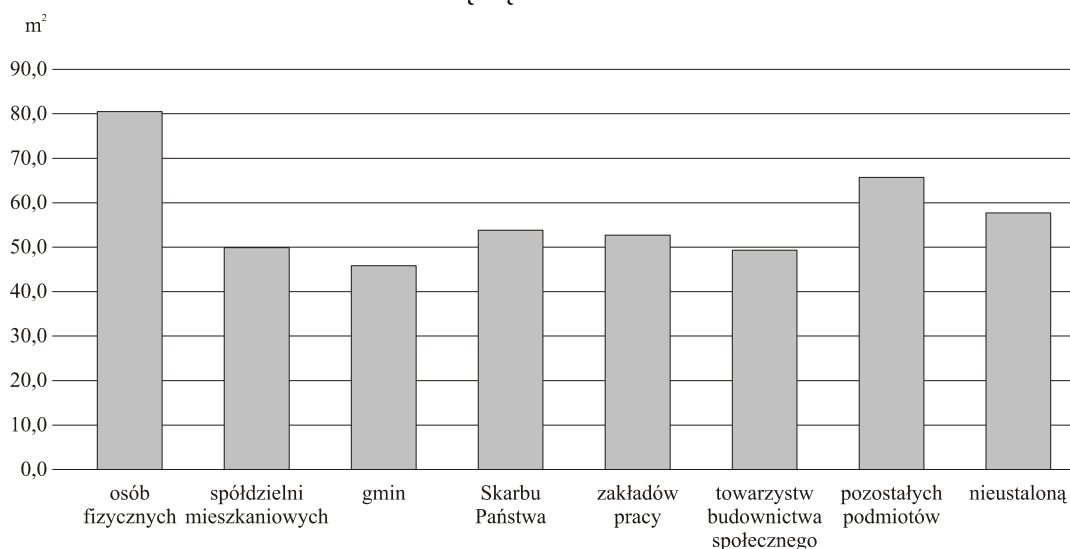
Liczba mieszkań w budynkach wzniesionych przed 1918 r., czyli mających ponad 90 lat, wyniosła w miastach 61,9 tys., tj. 13,5% ogółu mieszkań zamieszkałych, a na wsi – 27,4 tys., tj. 12,9%. W budynkach najnowszych, czyli wybudowanych po 2002 r., znajduje się 43,3 tys. mieszkań zamieszkałych (6,5% ogółu mieszkań zamieszkałych), z tego 25,8 tys. (5,6%) w miastach i 17,5 tys. (8,2%) na wsi.

4. Wielkość mieszkań

Przeciętne mieszkanie zamieszkałe spisane w 2011 r. w województwie kujawsko-pomorskim składało się z 3,76 izb, a jego powierzchnia użytkowa wynosiła 68,6 m². Mieszkania w miastach województwa były mniejsze niż na wsi zarówno pod względem liczby izb – średnio o 0,68, jak i przeciętnej powierzchni użytkowej – średnio o 27,4 m². W porównaniu z 2002 r. wielkość przeciętnego mieszkania zamieszkanego wzrosła, biorąc pod uwagę liczbę izb – o 0,11 izby, a w przypadku przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na mieszkanie o 3,4 m².

W województwie kujawsko-pomorskim wyniki spisu wykazały przestrzenne zróżnicowanie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań zamieszkałych. Najmniejsze mieszkania występują w miastach na prawach powiatu, tj. we Włocławku (56,0 m²), w Grudziądzu (56,6 m²), w Bydgoszczy (57,9 m²) oraz w Toruniu (58,9 m²), natomiast największe w powiecie bydgoskim (91,1 m²), radziejowskim (87,9 m²) i toruńskim (86,8 m²). W miastach przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań zamieszkałych wahała się od 56,0 m² we Włocławku do 78,5 m² w powiecie radziejowskim, na wsi natomiast od 79,2 m² w powiecie nakielskim do 101,2 m² w powiecie bydgoskim.

**PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA MIESZKANIA
WEDŁUG PODMIOTÓW BĘDĄCYCH ICH WŁAŚCICIELAMI W 2011 R.**

W stosunku do 2002 r. w miastach największy przyrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań zamieszkałych stale odnotowano w powiatach: radziejowskim – o 5,5 m², brodnickim i bydgoskim – po 4,8 m², natomiast najniższy w miastach na prawach powiatu: Bydgoszczy – o 0,8 m², Włocławku – o 1,4 m² oraz Grudziądzu – o 1,5 m². W tym samym okresie na wsi najbardziej pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej zwiększyły się mieszkania zamieszkałe stale w powiatach: bydgoskim – o 16,7 m², toruńskim – o 11,7 m², brodnickim – o 8,7 m² i golubsko-dobrzyńskim – o 8,3 m², natomiast najmniej w powiatach: sepoleńskim – o 3,2 m², inowrocławskim – o 3,3 m², znińskim – o 3,5 m² oraz mogileńskim – o 3,9 m².

Tabl. 7. Struktura mieszkań zamieszkałych według liczby izb

Wyszczególnienie	Ogółem w tys.	W tym mieszkania o liczbie izb ^a				
		1 izba	2	3	4	5 izb i więcej
		w %				
Ogółem 2002	630,0	2,3	13,4	35,6	29,9	18,8
2011	671,6	1,9	12,3	34,1	28,3	21,3
Miasta 2002	429,1	2,7	14,3	37,9	30,6	14,4
2011	459,0	2,4	13,9	37,6	29,3	15,5
Wieś 2002	200,8	1,3	11,6	30,6	28,4	28,0
2011	212,6	0,9	8,8	26,5	26,3	33,7

^a W strukturze nie przedstawiono udziału mieszkań o nieustalonej powierzchni użytkowej.

W 2011 r. w strukturze mieszkań zamieszkałych według liczby izb największy udział, bo 34,1% ogółu mieszkań zamieszkałych, stanowiły mieszkania z 3 izbami. W porównaniu z 2002 r. wzrósł udział mieszkań największych, tj. z liczbą izb 5 i więcej – wzrost o 2,5 p.proc. W pozostałych kategoriach mieszkań odnotowano spadek ich udziału.

W miastach najczęściej występowały mieszkania z 3 izbami – 37,6% mieszkań zamieszkałych, następnie z 4 izbami – 29,3% i z 5 izbami i więcej – 15,5%. Na wsi dominującą pozycję zajmowały mieszkania z liczbą 5 i więcej izb, które stanowiły 33,7% całkowitej liczby mieszkań zamieszkałych na wsi. Znaczny udział stanowiły także mieszkania z 3 izbami (26,5%) i z 4 izbami (26,3%).

Przeciętna liczba izb w mieszkaniu była zróżnicowana w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego. W miastach poszczególnych powiatów przeciętna liczba izb wynosiła od 3,31 izb w powiecie toruńskim do 4,06 izb na mieszkanie w powiecie radziejowskim, natomiast w mieszkaniach na wsi od 4,04 w powiecie nakielskim do 4,55 izb w powiecie bydgoskim.

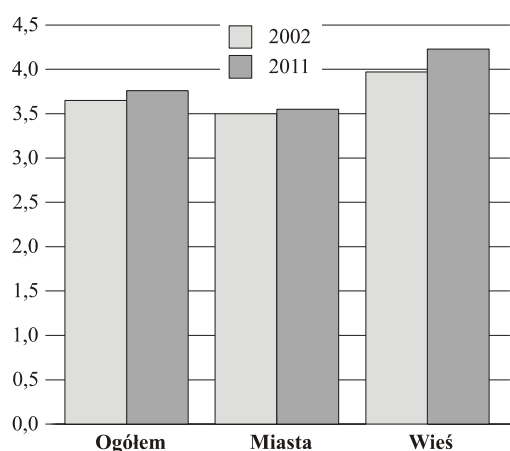
Tabl. 8. Struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni użytkowej

Wyszczególnienie	Ogółem w tys.	W tym mieszkania o powierzchni użytkowej ^a – w m ²								
		poniżej 30 m ²	30-39	40-49	50-59	60-79	80-99	100-119	120-199	200 m ² i więcej
		w %								
Ogółem 2002	630,0	5,4	15,2	21,2	15,1	19,4	8,3	7,3	6,4	1,6
2011	671,6	4,6	14,0	20,5	14,7	18,4	8,0	7,5	8,1	2,2
Miasta 2002	429,1	6,0	18,8	25,4	15,6	19,1	5,1	5,1	3,8	0,9
2011	459,0	5,3	17,7	25,1	15,9	18,7	5,0	5,1	4,7	1,2
Wieś 2002	200,8	4,1	7,6	12,2	13,8	19,9	15,2	12,1	11,8	3,2
2011	212,6	2,9	6,0	10,4	12,1	17,8	14,5	12,6	15,4	4,3

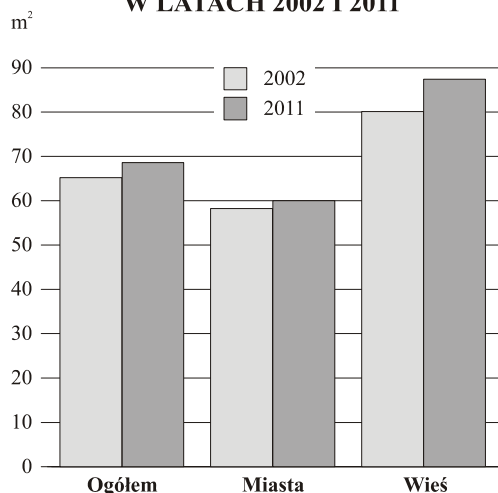
^a W strukturze nie przedstawiono udziału mieszkań o nieustalonej powierzchni użytkowej.

Struktura mieszkań zamieszkałych według ich powierzchni użytkowej różniła się w zależności od lokalizacji. W miastach na moment spisu największy udział stanowiły mieszkania o powierzchni użytkowej 40-49 m² (25,1%), a mieszkania poniżej 40 m² stanowiły 23,1% ogółu mieszkań zamieszkałych, podczas gdy na wsi odpowiednio jedynie 10,4% i 8,9%. W stosunku do 2002 r. udział tych mieszkań spadł w miastach odpowiednio o 0,3 p.proc. i o 1,7 p.proc., a na wsi odpowiednio o 1,8 p.proc. i o 2,8 p.proc. W 2011 r. odsetek mieszkań o powierzchni użytkowej 100 m² i więcej wyniósł w miastach 11,0%, a na wsi było to 32,3%. W 2002 r. udziały te kształtowały się odpowiednio 9,8% i 27,1%.

**PRZECIĘTNA LICZBA IZB
W MIESZKANIACH ZAMIESZKANYCH STAŁE
W LATACH 2002 I 2011**

**PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA
W MIESZKANIACH ZAMIESZKANYCH STAŁE
W LATACH 2002 I 2011**

**Tabl. 9. Przeciętna powierzchnia użytkowa i przeciętna liczba izb w mieszkaniach zamieszka-
nych według okresu wybudowania budynku**

Wyszczególnienie	Ogółem	Rok oddania budynku do użytku:								
		przed 1918	1918-1944	1945-1970	1971-1978	1979-1988	1989-2002	2003-2007	2008-2011	w budowie
Przeciętna powierzchnia użytkowa^a w m²										
Ogółem	68,6	59,3	63,5	62,5	60,5	70,4	80,4	104,6	103,6	109,8
Miasta	60,1	54,2	58,6	54,0	52,9	62,0	70,5	85,9	81,2	87,1
Wieś	87,5	70,8	69,8	76,4	82,4	96,8	119,0	131,4	135,3	125,9
Przeciętna liczba izb^b										
Ogółem	3,76	3,18	3,44	3,53	3,84	4,00	4,09	4,59	4,60	4,65
Miasta	3,55	2,98	3,26	3,30	3,70	3,80	3,83	4,05	3,98	4,02
Wieś	4,23	3,65	3,66	3,90	4,22	4,65	5,14	5,37	5,48	5,10

^a Bez mieszkań o nieustalonej powierzchni. ^b Bez mieszkań o nieustalonej liczbie izb.

Przeciętna powierzchnia użytkowa w mieszkaniach zamieszkałych jest zależna od roku wybudowania budynku, w którym znajduje się mieszkanie. Najmniejszą powierzchnią charakteryzowały się mieszkania w budynkach wybudowanych przed 1918 r. (wyniosła ona 59,3 m²), natomiast największą w budynkach: będących w budowie (109,8 m²), wybudowanych w latach 2003–2007 (104,6 m²) oraz w latach 2008–2011 (103,6 m²). Świadczy to o poprawie standardów mieszkań zamieszkałych. We wszystkich grupach wieku budynku, mieszkania zlokalizowane na wsi były większe od miejskich.

5. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne

W okresie międzypisowym zwiększyła się liczba mieszkań wyposażonych w instalacje: wodociąg, ustęp, łazienkę, ciepłą wodę, gaz z sieci i centralne ogrzewanie. W wyniku działań podejmowanych przez władze samorządowe w latach 2002–2011 zmniejszyły się dysproporcje pomiędzy miastem a wsią w wyposażeniu zasobów mieszkaniowych w instalacje techniczno-sanitarne. Jest to efek-

tem m.in. wykorzystania środków z funduszy Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Tabl. 10. Wyposażenie mieszkań zamieszkałych w instalacje techniczno-sanitarne

Wyszczególnienie	Mieszkania ogółem	W tym mieszkania wyposażone w:							
		wodociąg		ustęp spłukiwany	łazienkę	ciepłą wodę bieżącą	gaz z sieci	c.o.	
		razem	w tym z sieci						
w tysiącach									
Ogółem	2002	630,0	611,5	573,0	563,0	545,2	501,1	319,4	487,4
	2011	671,6	657,6	626,2	637,8	615,6	566,7	347,4	546,7
Miasta	2002	429,1	425,6	416,9	407,1	388,1	363,0	315,8	353,3
	2011	459,0	455,7	449,2	448,2	434,0	405,2	340,3	389,0
Wieś	2002	200,8	186,0	156,1	155,9	157,1	138,2	3,6	134,1
	2011	212,6	202,0	177,0	189,6	181,6	161,5	7,0	157,7
w % ogółu									
Ogółem	2002	100,0	97,1	91,0	89,4	86,5	79,5	50,7	77,4
	2011	100,0	97,9	93,2	95,0	91,7	84,4	51,7	81,4
Miasta	2002	100,0	99,2	97,2	94,9	90,4	84,6	73,6	82,3
	2011	100,0	99,3	97,9	97,6	94,5	88,3	74,1	84,7
Wieś	2002	100,0	92,6	77,7	77,6	78,2	68,8	1,8	66,7
	2011	100,0	95,0	83,3	89,2	85,4	76,0	3,3	74,2
2002=100									
Ogółem		106,6	107,5	109,3	113,3	112,9	113,1	108,7	112,2
Miasta		107,0	107,1	107,8	110,1	111,8	111,6	107,8	110,1
Wieś		105,8	108,6	113,4	121,6	115,6	116,9	193,3	117,6

W stosunku do 2002 r. szczególnie znaczący wzrost, bo o 93,3%, zaobserwowano w wyposażeniu mieszkań wiejskich w gaz z sieci. Przyrost liczby mieszkań zamieszkałych wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne był wyższy na wsi niż w miastach.

Dynamika przyrostu liczby mieszkań zamieszkałych wyposażonych w poszczególne instalacje była wyższa od przyrostu liczby mieszkań zamieszkałych. Liczba mieszkań zamieszkałych zwiększyła się w stosunku do 2002 r. o 6,6%, natomiast liczba mieszkań wyposażonych np. w wodociąg wzrosła o 7,5%, a liczba mieszkań z ustępem spłukiwanym o 13,3%. Poprawa stopnia wyposażenia mieszkań zamieszkałych wynika z przyrostu nowych zasobów mieszkaniowych, jak i z przeprowadzonych remontów podwyższających standard już istniejących.

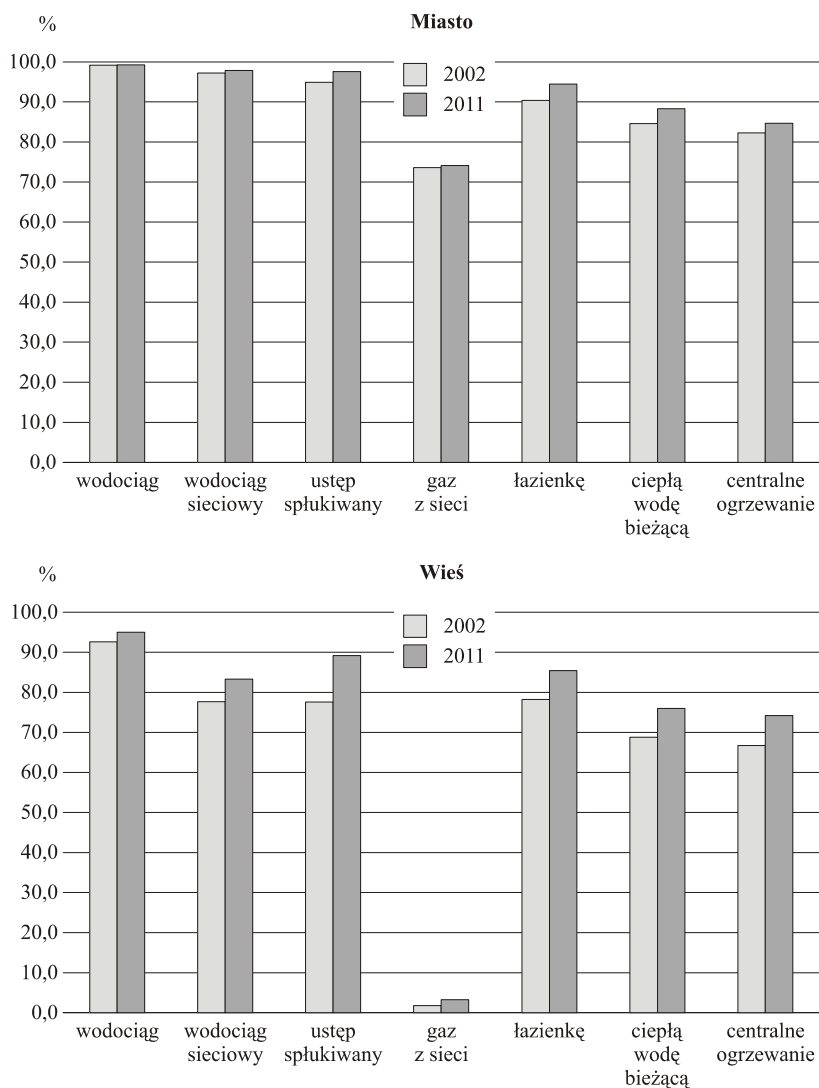
Najbardziej powszechną instalacją w mieszkaniu był: wodociąg i ustęp spłukiwany. W wodociąg wyposażonych było 97,9% mieszkań zamieszkałych (99,3% w miastach i 95,0% na wsi). Ustęp spłukiwany posiadało natomiast 95,0% zamieszkałych zasobów (w mieście prawie 98%, a na wsi – 89,2%).

Tabl. 11. Mieszkania zamieszkałe stale według stopnia wyposażenia w instalacje

Wyszczególnienie	Ogółem	Mieszkania wyposażone w ^a				Mieszkania bez wodociągu		
		wodociąg, ustęp, łazienkę		wodociąg ^b		razem	w tym bez żadnych instalacji	
		razem	w tym z c.o.	razem	w tym z c.o.			
w % ogółem								
Ogółem	2002	100,0	85,7	75,0	11,2	2,2	2,8	2,5
	2011	100,0	91,3	80,0	6,3	1,2	1,8	1,5
Miasta	2002	100,0	90,2	80,9	8,7	1,3	0,8	0,6
	2011	100,0	94,3	83,9	4,8	0,8	0,6	0,4
Wieś	2002	100,0	76,1	62,2	16,4	4,0	7,2	6,5
	2011	100,0	85,1	71,6	9,6	2,1	4,5	4,0
2002=100								
Ogółem		107,4	114,5	114,6	60,5	59,4	68,6	65,8
Miasta		107,7	112,5	111,6	58,8	63,5	78,0	67,0
Wieś		107,0	119,6	123,0	62,5	56,7	66,4	65,6

^a W podziale nie uwzględniono mieszkań o nieustalonej informacji o instalacjach. ^b Z ustępem ale bez łazienki, z łazienką ale bez ustępu oraz bez obu tych instalacji.

MIESZKANIA ZAMIESZKAŁE WYPOSAŻONE W INSTALACJE

Według stanu na 31 marca 2011 r. komplet podstawowych instalacji, tj. wodociąg, ustęp, łazienka, centralne ogrzewanie występował w 80,0% mieszkań zamieszkałych stale. Trzy podstawowe instalacje, tj. wodociąg, ustęp i łazienka posiadało ponad 91% zasobów mieszkaniowych, w miastach – 94,3% i na wsi – 85,1%. Pomimo bardzo korzystnych zmian w wyposażeniu mieszkań wiejskich w dalszym ciągu były one gorzej wyposażone niż mieszkania w miastach. Nadal 4,0% ogółu mieszkań na wsi nie miało wodociągu; wobec 0,4% w miastach.

Wśród powiatów grodzkich najlepiej wyposażone w wodociąg, łazienkę i ustęp były mieszkania zamieszkałe stale w Toruniu – 95,7%, a wśród powiatów ziemskich: w inowrocławskim – 91,9%, w bydgoskim – 91,6% i w żnińskim – 91,1%. Najmniejszy udział mieszkań wyposażonych w te instalacje wystąpił w Grudziądzu – 93,8%, a także w powiecie włocławskim – 80,5% i lipnowskim – o 81,9%.

6. Zaludnienie mieszkań

Mierniki zastosowane w publikacji, charakteryzujące zaludnienie mieszkań, wskazują na ogólną poprawę warunków mieszkaniowych ludności w województwie kujawsko-pomorskim. Świadczy o tym zarówno przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie, izbę, czy pokój, jak również przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę.

Tabl. 12. Ogólne wskaźniki zaludnienia

Wyszczególnienie	Przeciętna liczba osób			Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na osobę
	w 1 mieszkaniu	na 1 izbę	na 1 pokój ^a	
Ogółem 2002	3,28	0,90	1,23	19,9
..... 2011	3,09	0,82	1,13	22,1
Miasta 2002	2,98	0,85	1,17	19,5
..... 2011	2,74	0,77	1,06	21,9
Wieś 2002	3,91	0,98	1,34	20,5
..... 2011	3,84	0,92	1,27	22,5

^a Bez mieszkań o niestalonej liczbie pokoi.

W 2011 r. na 1 mieszkanie zamieszkałe stale przypadało przeciętnie 3,09 osoby, podczas gdy w 2002 r. wskaźnik ten wyniósł 3,28 osoby na mieszkanie. W stosunku do 2002 r. spadła przeciętna liczba osób na 1 izbę i 1 pokój. Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę wzrosła o 2,2 m² i wyniosła 22,1 m².

Biorąc pod uwagę liczbę osób przypadających na 1 mieszkanie, izbę, czy pokój zaludnienie było wyższe na wsiach niż w miastach. W miastach na 1 izbę przypadało 0,77 osoby, podczas gdy na wsi wskaźnik ten wyniósł 0,92. Osoby mieszkające na wsi miały jednak do swojej dyspozycji większą powierzchnię użytkową, tj. 22,5 m² na osobę (w 2002 r. – 20,5m²) w porównaniu z miastami, gdzie na jedną osobę przypadało 21,9 m²(w 2002 r. – 19,5m²).

Największe zaludnienie mieszkań zamieszkałych stale pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na osobę wystąpiło w powiatach: bydgoskim (26,1 m² na osobę), aleksandrowskim (25,1 m²) i toruńskim (23,7 m²), a najmniejsze w powiatach: nakielskim (20,2 m²) oraz lipnowskim i mieście Włocławek (po 20,7 m²).

Największy przyrost, w latach 2002–2011, przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 mieszkańca zaobserwowano w powiecie bydgoskim (o 4,5 m²), powiecie toruńskim (o 3,2 m²) i mieście Toruniu (o 3,1 m²); natomiast najmniejszy w powiatach: chełmińskim i radziejowskim – po 1,3 m², mogileńskim, nakielskim i żnińskim – po 1,4 m².

Tabl.13. **Struktura ludności w województwie kujawsko-pomorskim według liczby osób na 1 izbę w latach 2002 i 2011**

Wyszczególnienie	Ludność w tys.	W tym w mieszkaniach z liczbą osób przypadającą na 1 izbę ^a							
		poniżej 0,50 osoby	0,50-0,99	1,00	1,01-1,49	1,50-1,99	2,00-2,99	3,00 i więcej	
		w % ogółu							
Ogółem	2002	2048,2	4,8	29,6	23,4	18,6	12,8	8,6	2,2
	2011	2076,8	8,0	30,8	19,7	15,6	11,4	9,1	3,5
Miasta	2002	1271,6	5,5	32,2	26,1	17,1	10,4	6,7	1,9
	2011	1258,7	9,4	33,5	22,1	14,2	9,6	7,2	2,7
Wieś	2002	776,6	3,7	25,2	18,8	21,1	16,8	11,6	2,6
	2011	818,1	6,0	26,5	16,1	17,7	14,2	11,9	4,7

^a W strukturze nie przedstawiono udziału ludności w mieszkaniach o nieustalonej liczbie izb.

Według stanu na 31 marca 2011 r. 12,6 % ludności mieszkało w mieszkaniach o wysokim zaludnieniu, czyli takich, w których na 1 izbę przypada 2 i więcej osób. Jednocześnie udział osób zamieszkujących w warunkach niskiego zaludnienia, tj. poniżej 1 osoby na izbę wyniósł 38,8%.

Na wsi w mieszkaniach przeludnionych mieszkało 16,6% mieszkańców, podczas gdy w mieście odsetek ten wyniósł prawie 10%. W mieszkaniach z mniej niż 1 osobą przypadającą na 1 izbę mieszkało prawie 43% mieszkańców miast i 32,5% mieszkańców wsi.

Tabl. 14. **Struktura ludności według powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę w latach 2002 i 2011**

Wyszczególnienie	Ludność w tys.	W tym w mieszkaniach o powierzchni użytkowej w m ² na osobę ^a							
		poniżej 5,0 m ²	5,0-6,9	7,0-9,9	10,0-14,9	15,0-19,9	20,0-29,9	30,0 m ² i więcej	
		w % ogółu							
Ogółem	2002	2048,2	0,9	3,1	11,1	26,7	22,0	20,8	15,3
	2011	2076,8	1,8	3,8	10,3	22,6	19,1	20,4	20,1
Miasta	2002	1271,6	0,7	2,7	11,4	27,2	23,7	20,2	14,0
	2011	1258,7	1,3	3,3	10,4	23,2	20,7	20,4	19,5
Wieś	2002	776,6	1,1	3,8	10,7	25,8	19,3	21,8	17,4
	2011	818,1	2,5	4,5	10,1	21,7	16,7	20,4	21,1

^a W strukturze nie przedstawiono udziału ludności w mieszkaniach o nieustalonej powierzchni użytkowej.

W mieszkaniach, w których na 1 osobę przypada 20 m² i więcej, mieszkało 40,5% ludności. W miastach odsetek ten osiągnął poziom 39,9%, a na wsi 41,5%. Udział ludności mieszkającej w mieszkaniach, w których na 1 osobę przypada mniej niż 10 m² wyniósł 15,9% ogółu ludności. W miastach ludność ta stanowiła 15,0%, a na wsi – 17,1%.

7. Mieszkania o warunkach substandardowych

Wyniki spisu pozwalają na ocenę warunków mieszkaniowych zarówno ze względu na zaludnienie mieszkań, ich wyposażenie, jak i stan techniczny budynku.

Wyróżniono trzy kategorie mieszkań substandardowych wraz z kryteriami ich klasyfikacji:

1. Kategoria pierwsza – wyodrębniona ze względu na zły stan techniczny budynku;

zaliczono tu:

- mieszkania w budynkach wybudowanych przed rokiem 1979, z 1 mieszkaniem i z 1 izbą,

- mieszkania w budynkach wybudowanych przed rokiem 1945, bez kanalizacji,
 - mieszkania w budynkach wybudowanych przed rokiem 1971, bez wodociągu.
2. Kategoria druga – wyodrębniona ze względu na niedostateczne wyposażenie mieszkania w instalacje; obejmuje ona mieszkania bez ustępu, ale z wodociągiem oraz mieszkania bez ustępu i bez wodociągu, znajdujące się w budynkach niezaliczonych do pierwszej kategorii;
 3. Kategoria trzecia – wyodrębniona została ze względu na nadmierne zaludnienie, obejmuje mieszkania, w których na 1 pokój przypadało 3 i więcej osób na pokój z mieszkań niezaliczonych do kategorii pierwszej i drugiej.

Tabl. 15. Mieszkania zamieszkałe stale według warunków mieszkaniowych w latach 2002 i 2011

Wyszczególnienie		Ogółem	Mieszkania o warunkach substandardowych					
			razem			kategoria		
						I	II	III
		w tys.	w % ogółu		w % razem			
Mieszkania	Ogółem	2002	624,9	93,8	15,0	20,0	50,0	30,0
		2011	671,4	68,1	10,1	18,8	31,3	49,9
	Miasta	2002	426,2	39,3	9,2	5,3	50,0	44,7
		2011	458,9	30,4	6,6	4,9	31,3	63,8
	Wieś	2002	198,6	54,4	27,4	30,7	50,1	19,2
		2011	212,5	37,7	17,7	30,0	31,3	38,6
Ludność w mieszkaniach	Ogółem	2002	2048,2	351,4	17,2	17,3	42,3	40,4
		2011	2076,5	302,7	14,6	13,6	20,0	66,4
	Miasta	2002	1271,6	137,8	10,8	4,0	37,5	58,5
		2011	1259,0	127,9	10,2	2,9	17,2	79,9
	Wieś	2002	776,6	213,5	27,5	25,9	45,5	28,7
		2011	817,6	174,8	21,4	21,5	22,0	56,5

Według stanu na 31 marca 2011 r. w województwie kujawsko-pomorskim znajdowało się 68,1 tys. mieszkań substandardowych, tj. takich, które wyodrębniono ze względu na zły stan techniczny budynku, niedostateczne wyposażenie mieszkania w instalacje lub ze względu na nadmierne zaludnienie. Mieszkania te stanowiły 10,1% ogółu mieszkań zamieszkałych stale. W miastach odsetek mieszkań o obniżonym standardzie wyniósł 6,6% natomiast na wsi był kilkakrotnie wyższy i kształtował się na poziomie 17,7%.

Najwięcej mieszkań o warunkach substandardowych było w posiadaniu osób fizycznych 71,8% i gmin 13,9%, w miastach było to odpowiednio 59,5% i 23,2%, a na wsi porównywalnie 81,8% i 6,4%.

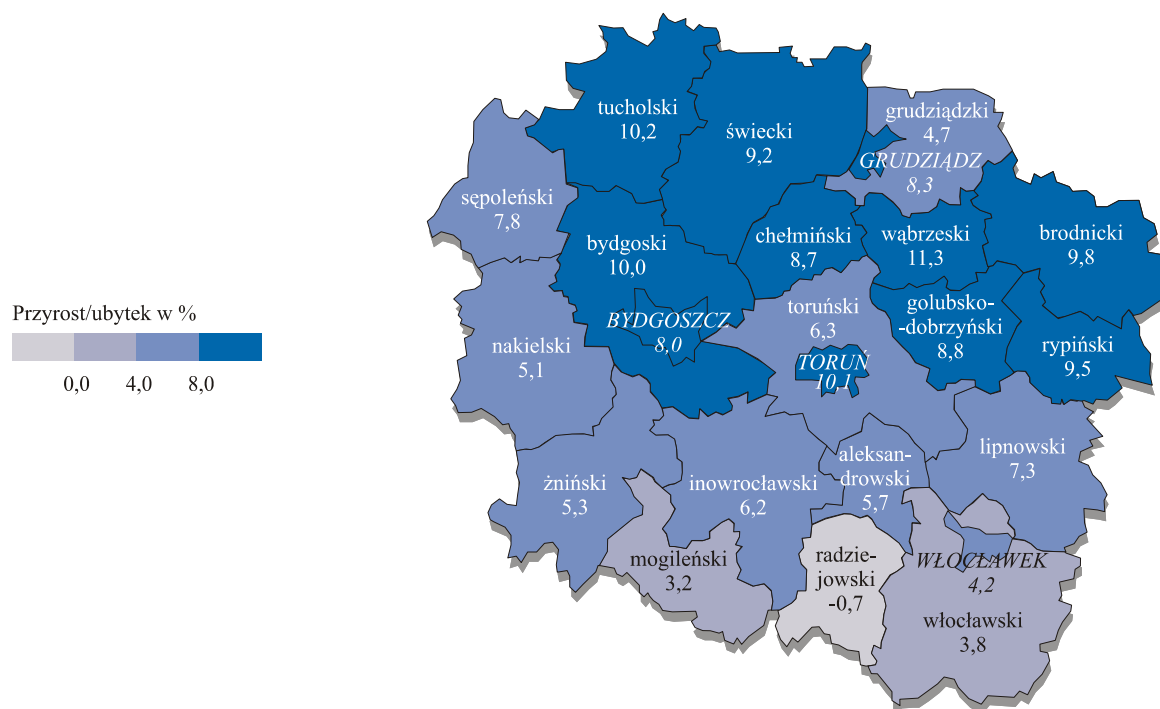
W porównaniu z 2002 r. liczba mieszkań substandardowych spadła o 25,7 tys. tj. o 27,4%. Jest to głównie skutkiem poprawy jakości zasobów mieszkaniowych pod kątem wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne oraz zwiększeniem się wielkości mieszkań. Budynki budowane w latach 2003–2011 odznaczają się wyższą przeciętną powierzchnią użytkową (powyżej 100 m²) niż te wzniesione w latach wcześniejszych. Ponadto, budynki stare, o złym stanie technicznym zastępowane były nowymi lub zostały poddane procesowi modernizacji. W miastach mieszkania o obniżonym standardzie stanowiły 6,6% zasobów mieszkaniowych zamieszkałych stale, natomiast na wsi – 17,7%.

W momencie spisu w warunkach substandardowych w województwie kujawsko-pomorskim mieszkało 302,7 tys. osób, które stanowiły 14,6% ludności zamieszkałej stale. W miastach warunki substandardowe dotyczyły 127,9 tys. osób (10,2%), a na wsi 174,8 tys. osób (21,4%).

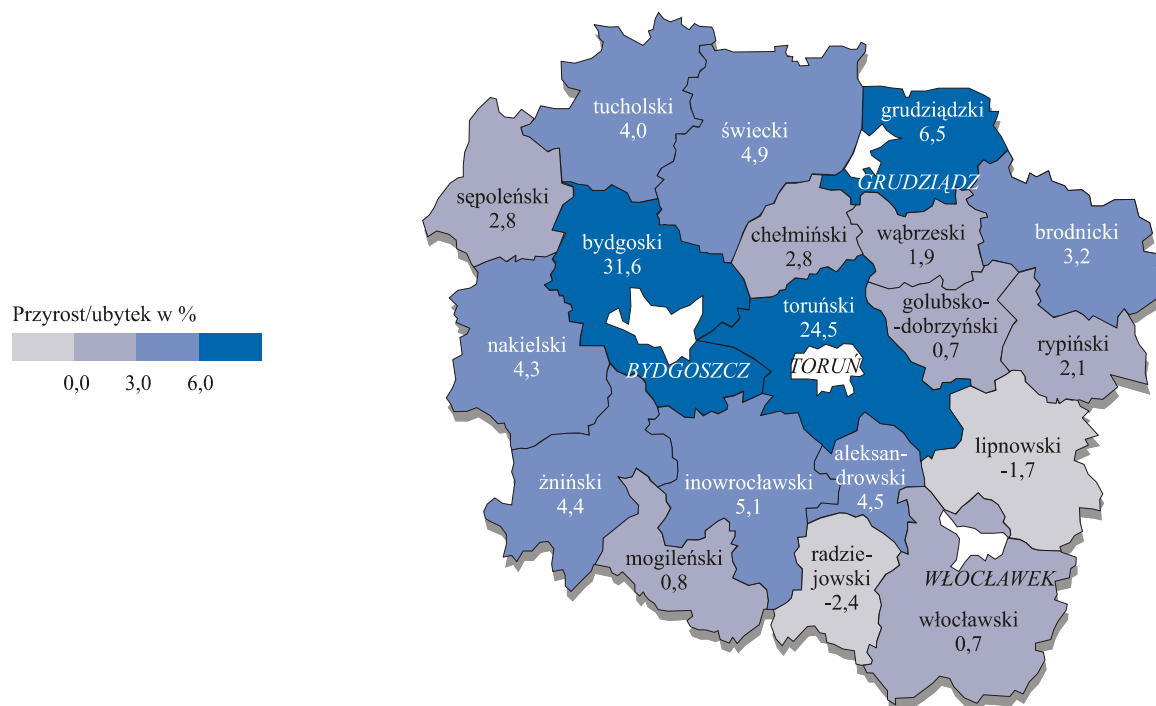
Wśród mieszkań o obniżonych standardach mieszkaniowych w 2011 r. 18,8% stanowiły mieszkania o niskim stanie technicznym budynku, 31,3% z niedostatecznym wyposażeniem mieszkania w instalacje, a 49,9% stanowiły mieszkania z nadmiernym zaludnieniem, które jednocześnie nie zostały zakwalifikowane jako substandardowe ze względu na zły stan techniczny budynku lub niedostateczne wyposażenie w instalacje. Największy odsetek mieszkań o warunkach substandardowych znajdował się w powiatach: włocławskim (22,6% zasobów mieszkaniowych zamieszkałych stale), lipnowskim (21,2%) i radziejowskim (17,0%). Najmniejszy odsetek zanotowano w miastach: Bydgoszcz (5,7%), Grudziądzu (5,2%) i Toruniu (5,0%).

**PRZYROST (UBYTEK) MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH
W POWIATACH I MIASTACH NA PRAWACH POWIATÓW
LATACH 2002-2011**

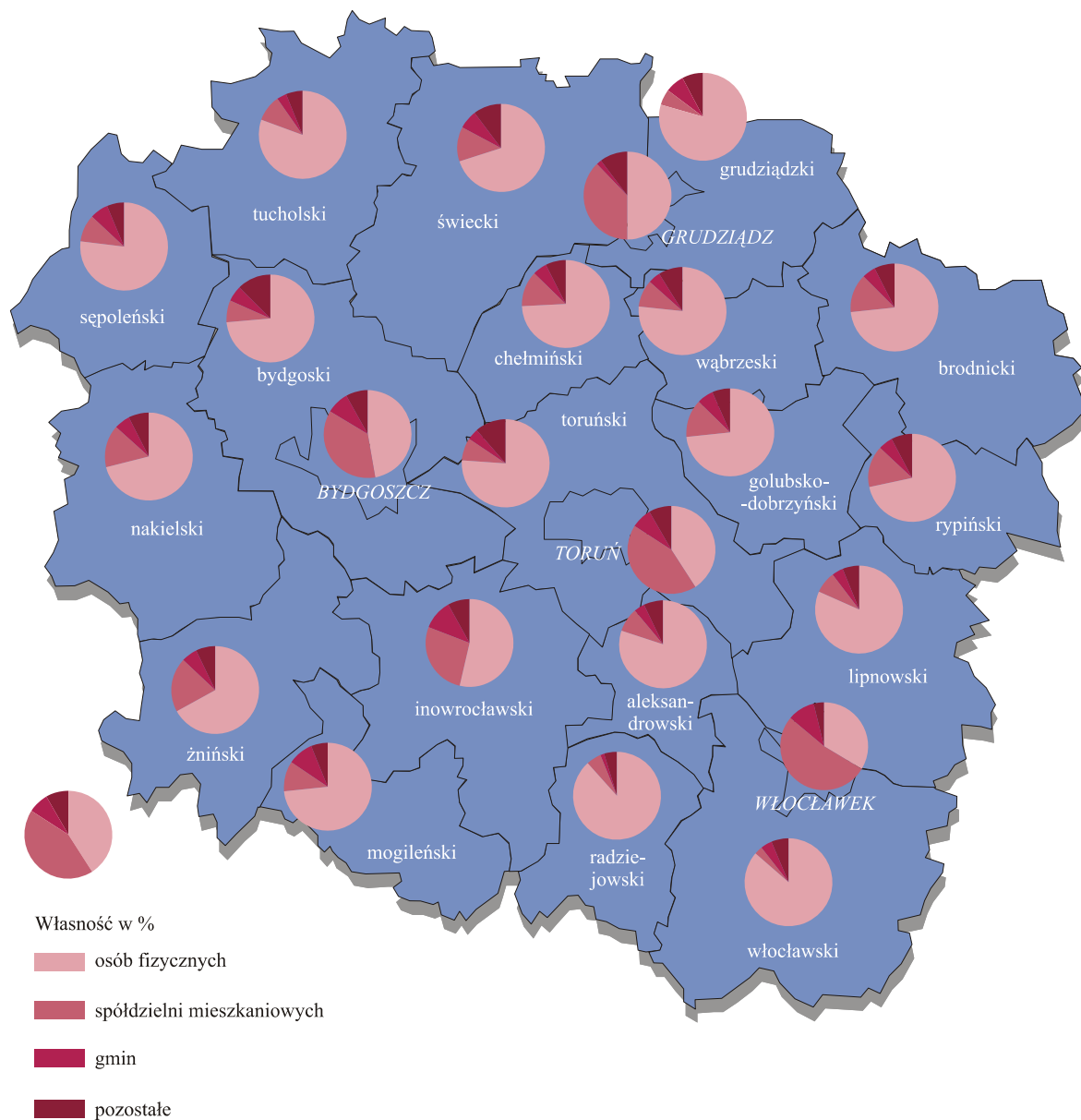
Miasto

Wieś

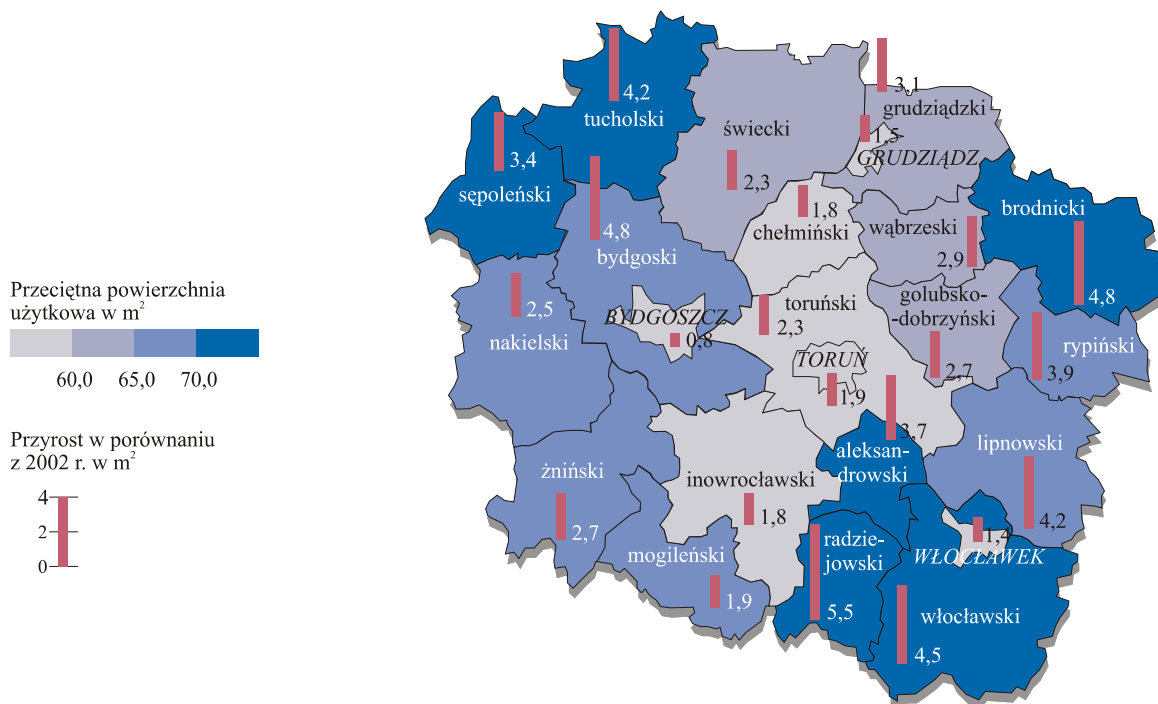
**STRUKTURA MIESZKAŃ ZAMIESZKANYCH
W POWIATACH I MIASTACH NA PRAWACH POWIATÓW
WEDŁUG RODZAJU PODMIOTÓW BĘDĄCYCH ICH WŁAŚCICIELEM W 2011 R.**

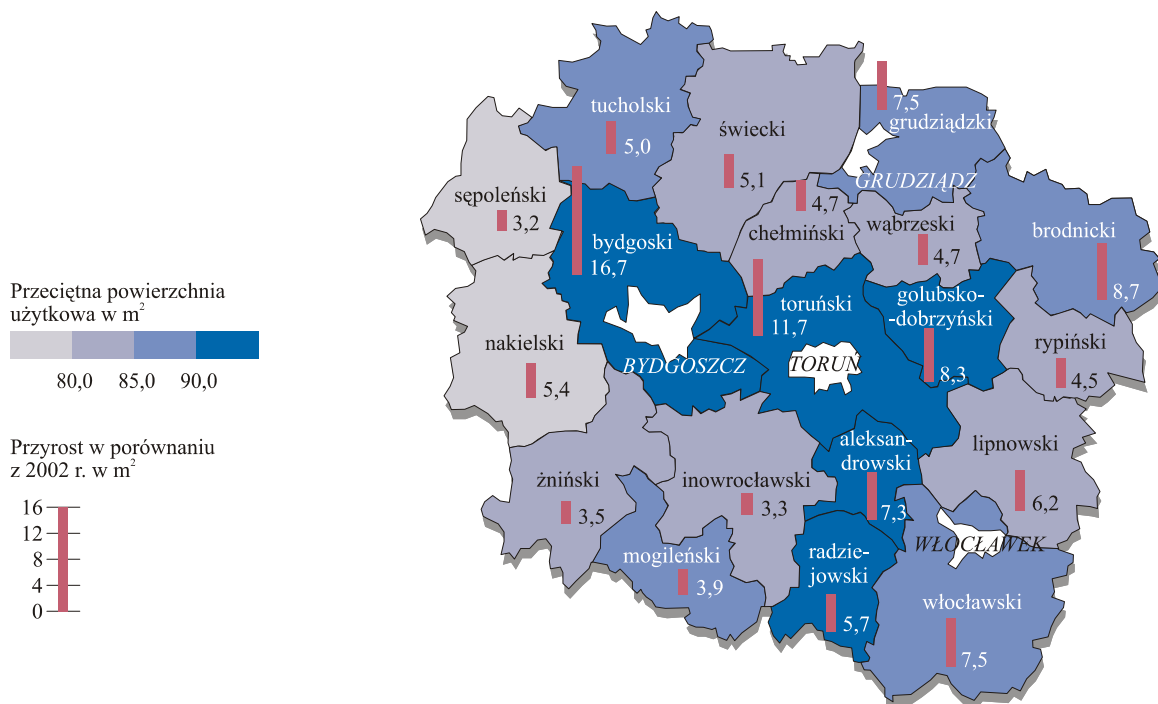
	aleksandrowski	brodnicki	bydgoski	chełmiński	golubsko-dobrzyński	grudziądzki	inowrocławski	lipnowski	mogileński	nakielski	radziejowski	rypiński	sępoleński	świecki	toruński	tucholski	wąbrzeski	włocławski	żniński	Bydgoszcz	Grudziądz	Toruń	Włocławek
Własność w %																							
osób fizycznych	80,0	73,2	73,7	74,1	73,5	79,5	53,6	81,8	73,3	71,0	88,4	71,7	77,0	70,1	76,1	80,5	76,7	86,3	66,9	47,1	50,1	40,9	33,7
spółdzielni mieszkaniowych	8,9	14,3	8,0	13,1	13,8	5,6	27,2	7,8	11,2	15,6	5,4	15,1	10,0	12,7	8,3	9,9	9,9	3,2	20,0	36,4	37,6	43,3	52,4
gmin	3,8	4,9	5,8	5,3	6,1	7,1	11,1	4,2	9,3	5,9	1,5	5,5	6,6	6,9	4,1	3,6	4,5	4,0	6,0	8,4	2,0	7,4	9,9
pozostałych podmiotów	7,3	7,6	12,5	7,5	6,7	7,7	8,1	6,2	6,2	7,5	4,7	7,7	6,4	10,3	11,5	6,0	8,9	6,5	7,1	8,1	10,3	8,4	3,9

**PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA
W MIESZKANIACH ZAMIESZKANYCH STAŁE
WEDŁUG POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2011 R.**

Miasto

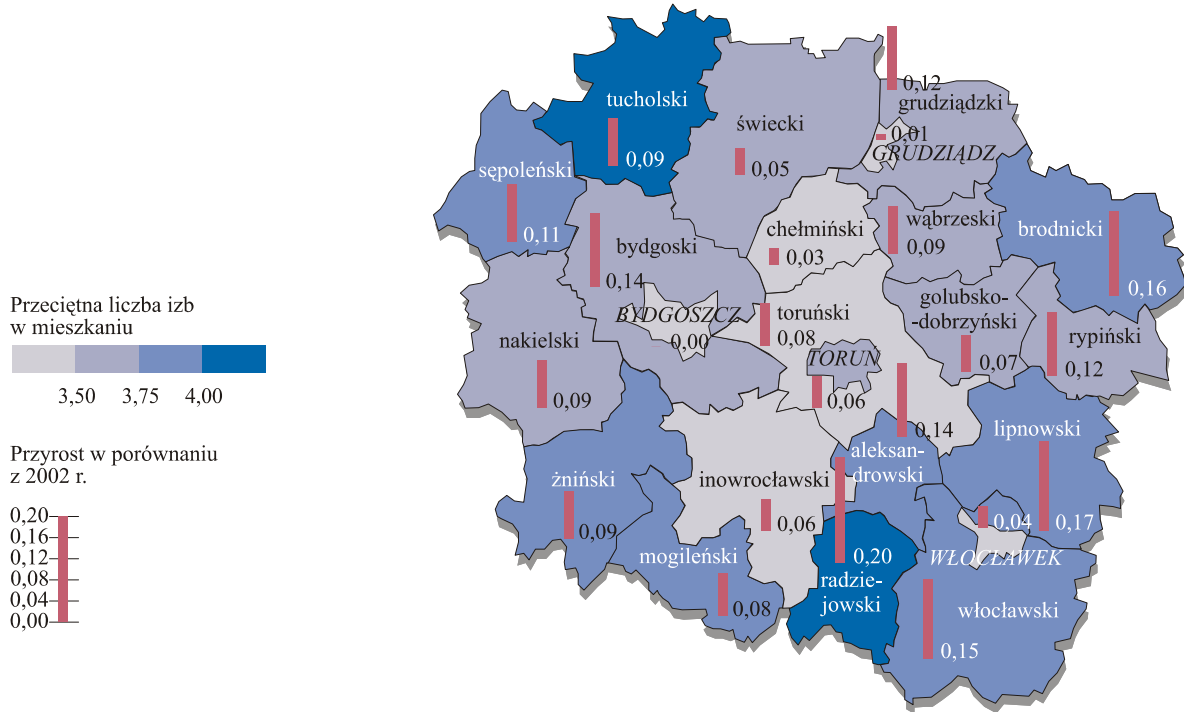

Wieś

PRZECIĘTNA LICZBA IZB W MIESZKANIACH ZAMIESZKANYCH STAŁE WEDŁUG POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2011 R.

Miasto

Wieś

